

TARTU TEOLOOGIA AKADEEMIA

AMALIE VIINALASS

Seksikaubanduse ohvri taastumisprotsess

LÕPUTÖÖ

Juhendaja: Meego Remmel (PhD)

Tartu, 2013

SUMMARY

Terms and phrases: Commercial sex act, pimp, human trafficking, john or buyer, madam, seasoning, sex industry, sex tourism, slavery, rehabilitation, post-traumatic stress disorder, therapy, complete restoration.

Capacity: The work in hand contains of 41 pages (65 including extras/transcriptions). The work is written in Estonian. There are two illustrations that can be found in the extras. The material used to put this together is from a large variety of books (9), articles (14), videos (2) and internet websites (11).

In this day and age many people have conformed to consumerism, greed and self-pleasure. All these are the precise reasons why slavery still exists today. Slavery, in the sense of being entrapped, is a condition in which one human being is owned by another and this can be paralleled with human trafficking. With the notable exception of only Antarctica, slavery still exists on every continent and country. It is considered to be the second largest crime committed in the 21st century, following only illicit drugs.

Hypothesis: Even though it demands great perseverance and courage, and although the process may take a lifetime - some say it is easier to stay in sex slavery than to make their way out of it - there is a way to complete healing. Reaching restoration, in a way, is like a journey that involves all aspects of life. That is why a victim must be cared for holistically, taking into consideration the healing needs of body, soul, mind and spirit.

Conclusion: The journey towards holistic restoration is unique to every individual, but the paths that one takes are intertwined. The need for safety, community, self-dignity, hope for the future, and a guiding hand are inseparable from this process. Many turn back in fear of the unknown, back to the darkness from which they came, which only highlights why there must be fellow-travelers on the path towards restoration, to help with commitment and accountability in order to spur each other on. The role of the counselor/ therapist/ psychologist/ mentor is, without doubt, key to the process of restoration. As importantly, if the work of this person is not simultaneously surrounded by a loving, caring community, then the process is impeded. Helpers too need help. Even more so, if behind that community and counselor is the powerful saving love of Jesus Christ, then those making good their escape will no longer be enslaved by shame and fear, but will receive complete joy, complete peace and complete love.

“It is for freedom that Christ has set us free. Stand firm, then, and do not let yourselves be burdened again by a yoke of slavery.” (Galatians 5:1)

SISUKORD

SUMMARY.....	2
SISSEJUHATUS.....	3
Väljendid ja mõisted.....	6
I TEOORIA.....	8
1. Seksikaubanduse olemus.....	8
1.1 Mis on seksikaubandus?.....	8
1.2 Globaliseeruv maailma statistiliselt.....	10
1.3 Seksikaubanduse erinevad vormid.....	11
1.4 Kuidas satutakse seksikaubandusse.....	14
2. Kuidas inimene seksiorjuses muutub.....	15
2.1. Psüühilised muutused.....	15
2.1.1 Arengukeskkond.....	16
2.1.2 Eksitamine.....	17
2.1.3 Sõltuvus.....	17
2.2 Füüsilised muutused.....	18
2.3 Vaimsed muutused.....	19
2.4. Sotsiaalsed muutused.....	19
3. Taastumisprotsess.....	20
3.1. Turvatunne.....	21
3.2. Kogukond ja professionaalne teraapia.....	22
3.3. Eneseväarikuse taastumine.....	25
3.4. Lootus tuleviku suhtes.....	26
II METOODIKA.....	27
1. Uurimistöö eesmärk ja hüpotees.....	27
2. Uurimistöö küsimused ja intervjueeritute valik.....	28
2.1. Uurimisküsimused.....	28
2.2. Intervjueeritute valik.....	28
3. Uurimistöö meetod.....	29
III ANALÜÜS.....	30
KOKKUVÕTE.....	41
KASUTATUD KIRJANDUS.....	45
LISAD.....	48

SISSEJUHATUS

Autori soov näha midagi muutumas seoses seksikaubanduse ohvrite olukorra ja nende taastumisprotsessiga tekkis eelmisel aastal osaledes interneti vahendusel Atlantas toimunud *Passion* konverentsil. Kuulates inspireerivaid kõnesid, äratas autoris tähelepanu see, kui räägiti seksikaubanduse tohutust mõjust ühiskonnale ning ühiskonna peaaegu olematust reaktsioonist sellele. See motiveeris töö autorit uurima ning kirjutama seksikaubanduses kannatanutest ning nende teekonnast täieliku tervenemiseni.

Seksikaubandus on üks tänapäeva orjanduse liike. See on kõige enam kasvav kuriteoliik, mis on samal ajal aga ka kõige enam varjatud kuritegu ning ka samaaegselt kõige vähem karistatud kuritegu. Seksikaubanduse ohver on isik (laps, naine või mees), keda on seksuaalselt ekspluateeritud. Seksikaubanduse käigus rikutakse paljusid põhiõigusi ja – vabadusi. Kui isikut on laastatud seksikaubanduses, jääb see trauma talle terveks eluks. Selleks, et inimene võiks jälle oma eluga toime tulla, ei piisa mitte ainult ühest nõustajast, vaid vaja on tervet kogukonda, kes teda selles taastumisprotsessis ümbritseks. Taastumise all mõeldakse mitte ainult nõustamist, vaid holistliku lähenemist.

Eelnevalt on antud teemat laialdaselt uuritud erinevates organisatsioonides ja ühingutes sh, Euroopa Komisjonis, U.S. Department of Health and Human Services'is; Eestis: Laste Tugikeskuses, siseministeriumis ning uuringuid on läbi viinud mitmed iseseisvad uurijad. Kui nendes töödes käsitletakse täpsemalt protsessi, mis inimeses eneses toimub ning põhjusi ohvriks sattumiseks, siis käesolevas töös keskendutakse kristlikust perspektiivist taastumisprotsessile, mida seksuaalselt ekspluateeritu läbib et jõuda täieliku tervenemiseni vaimulikul tasemel.

Käesoleva uurimistöö **eesmärgiks** on selgitada välja, kuidas seksikaubanduse orjusse langenud ohver jõuab taastumiseni: mis on seksikaubanduse olemus, kuidas ja miks satutakse ohvriks ja lõpuks milline on taastumisprotsess isikule, kes on kogenud eluaeg kestvat traumat.

Hüpotees: Seksikaubanduse orjusse langenud ohvrite vabanemis- ja taastumisprotsess on unikaalne igale kannatanule, kuid see on ühine joon: professionaalsete nõustajate, psühholoogide ning hingehoidjate kõrval on vaja ka hoolitsevat ja armastavat kogukonda ning läheneda ohvrile holistlikult, et inimene saaks abi tema traumaatilise kogemuse toime tulemisega. Selleks, et jõuda täieliku taastumiseni, tuleb protsess viia vaimulikule tasandile.

Töö meetodiks on **kvalitatiivne uurimismeetod**. Autor viis läbi viis intervjuud isikutega, kes on nii nõustajad, koolitajad, seksikaubandusvastaste organisatsioonide rajajad kui ka kriisi nõustajad – kõik tihedalt seotud seksikaubandusvastaste organisatsioonidega erinevates piirkondades üle maailma. Intervjuud on läbi viidud 12 **poolstruktureeritud küsimusega**, mis on samas ka arutlevad küsimused. See annab võimaluse jääda konkreetsete küsimuste juurde, kuid samas esitada lisaküsimusi, mis võivad tekkida vestluse käigus. Intervjuusid viidi läbi nii Skype'i teel kui ka näost-näku kohtumistel.

Valitud materjal, mida kasutati töö koostamisel, on mitmekülgne. Märkimisväärne osa materjalist on võetud varasematest uuringutest. Nendeks on näiteks “*Beyond the Soiled Curtain*”, Beth & David Grant, 2007; ning “*Escaping the Devil’s Bedroom*”, Dawn Herzog Jewell, 2009. Osa materjalist pärineb videoallikatest, milleks on “Nefarious-Merchant of Souls” 2011 ja “Le Nouvel Esclavage” 2012. Kolmandaks põhiallikaks olid erinevate inimkaubandusvastaste organisatsioonide koduleheküljed, kust oli võimalik leida päevakohast statistikat, päriselt juhtunud lugusid ning palju olulist informatsiooni antud teemal.

Töö terviklik ülesehitus on traditsiooniline. Töös on kolm põhiosa: teooria, metoodika ja analüüs. Teooria alla kuuluvad kolm peatüki: seksikaubanduse olemus, ohvri muutumine seksiorjuses ja taastumisprotsess. Nende peatükkide alla kuuluvad omakorda alapeatükid, mis seletavad neid peatükke detailsemalt lahti.

Tööl on ka oma puudused. Kuna töö maht ei võimaldanud teha mahukamat uurimust ega põhjanevamaid järeldusi, tuleb selle temaatikaga tulevikus edasi tegeleda. Mida aga on püütud edasi anda teadustöösse vastavas uurimisvaldkonnas, on selge nägemus olukorra tõsidusest ja võimalike lahenduste otsimine kollektiivseks tegutsemiseks.

Viimaks tahan öelda **tänuõnad** neile, tänu kellele käesolev töö üleüldse valmis sai. Esitatud töö oleks vaevalt lugeja kätes, kui teatud inimesed poleks nii palju vaeva näinud selle valmimise juures. Esiteks, soovin tänada oma vanemaid, Janice ja Linden Viinalassi, kes on lasknud mul käia (haridus-) teed, kuhu Jumal on mind juhatanud. Teiseks avaldan tänu juhendajale Meego Remmelile, kes innustas, julgustas, korrigeeris ning andis vajalikku nõu ning häid juhtnööre. Siiski ei saa mainimata jätta ka isikut, kes tegi keelelise korrektuuri – aitäh, Eneken Laasme!

Au Jumalale!

Väljendid ja mõisted

Tihti aetakse segamini väljendeid nagu inimkaubandus, prostitutsioon, seksuaal-ekspluateerimine, seksikaubandus jms. Selles töös tuleb arvesse võtta, et kui mainitakse seksikaubandust, siis selle all mõeldakse seksuaalorjust ehk seksuaal ekspluateerimist. Väljendite korrektsust tuleb silmas pidada, kuna nii meedias kui ka igapäevakasutuses kasutatakse neid väljendeid sünonüümidena. Väljendid ja mõisted on võetud käsiraamatust “Inimkaubanduse ennetamine: metodoloogia tööks noortega” (M. Pajumets, T. Laan, 2005, lk.137-140); Magistriprojekt “Väike inglise-eesti seletav sõnastik soolise võrdõiguslikkuse teemal” (A. Tedresalu, 2010, lk.40)

Inimkaubandus / inimestega kaubitsemine (trafficking in human beings/ trafficking in persons / trafficking in people) – Inimõiguste rikkumine. Ekspluateerimise eesmärgil isiku värbamine, vedamine, üleandmine, majutamine või vastuvõtmine, sundides isikut selleks või kasutades ära tema abitut seisundit. Inimkaubandusena käsitletakse ohvrite vahendamist sekstööstusesse, tööorjusesse, kasu saamist organi vahendamisest, ning muid ekspluateerimise viise.

Inimkaubitseja (trafficker) – Inimkaubandusest kasu lõikav kurjategija nõ “kolmas osapool”.

Inimkaubanduse ohver (victim of trafficking in people) – Ekspluateeritav, kelle inimõigusi rikutakse.

Lähteriik (country of origin) – Riik, mis on inimkaubanduse kontekstis tuntud eelkõige ohvrite või ka kaubitsejate päritoluriigina. Olulisemad inimkaubanduse lähteriigid on arenguriigid.

Naistekaubandus / naisteäri (trafficking in women) – Terminid, mida kasutatakse inimkaubanduse sünonüümidena, et rõhutada naiste ebaoproportsionaalselt suurt osakaalu inimkaubanduse ohvrite jaoks.

Ohvrite rehabiliteerimine (rehabilitation) - Ohvri füüsilise, vaimse, kutsealase või sotsiaalse seisundi taastamine ja säilitamise protsess pärast vigastust, haigust või tõsiseid sotsiaalseid või psühholoogilisi probleeme.

Orjastamine (enslavement) -Vägivalla või pettusega inimese asetamine olukorda, kus ta on sunnitud oma tahte vastaselt kellegi teise kasuks töötama või täitma muid kohustusi, samuti inimese sellises olukorras hoidmine.

Pornograafia (pornography) - Seksuaalselt detailne visuaalne või muu materjal, mille peamiseks ülesandeks on tekitada seksuaalset erutust. Vastavasisulise materjali tootmine või esitamine.

Posttraumaatiline stressisündroom (post-traumatic stress disorder) – Raske trauma läbi elanute juures esinev raske psüühikahäire, mis avaldub trauma taaskogemises emotsionaalses tuimuses ja eraldumises ning üliärrituvuses. Kaks kolmandikku prostituutidest ja endistest prostituutidest põeb posttraumaatilist stressisündroomi.

Prostitutsioon (prostitution) – Vahetut seksuaalset erutust tarbekaubastav institutsioon, mida valdavalt juhivad vahendajad, kes lõikavad sellest kõige suuremat kasu. Seksuaalse erutuse eest tasu võtmine seksi müüja poolt.

Prostituut (prostitute) – Seksi müüja, kes tegutseb valdavalt vahendaja heaks.

Seksikaubandus - Peamiselt naiste ja tütarlastega kaubitsemine nende seksuaalse ekspluateerimise eesmärgil.

Seksiäri (sex business) - Mitmekesine ja pidevalt arenev institutsioon, mida juhivad vahendajad, kelle eesmärk on seksuaalsuhete tarbekaubastamise pealt kasumi teenimine. Seksiäri alla kuuluvad väga erinevad seksuaalse ekspluateerimise vormid: prostitutsioon, pornograafia, telefoni-seks, striptiisiklubid, eskortteenused, sületants, postimüügipruutide vahendamine, intiimse massaaži salongid jne.

Seksiturism (sex tourism) - Valdavalt arenenud riikide kodanike reis, mille oluliseks eesmärgiks on seksuaalse erutuse ja rahulduse ostmine. Seksiturismi olulisemad sihtriigid on arenguriigid, kus seksi on soodus tarbida, kuid ka arenenud riigid, kus seksiäri avaliku sektori institutsioonide poolt sallitakse.

Seksuaalne ekspluateerimine (sexual exploitation) - Tõsine inimõiguste rikkumine, mille eesmärk on ohvrit, tema vaimsest ja füüsilisest tervisest hoolimata, seksuaalselt ära kasutada. Seksuaalse ekspluateerimise peamised, üksteisega tihedalt seotud vormid on prostitutsioon, pornograafia ning pettuse abil sõlmitud või sundabielud.

Sekstöö (sex work) – Termin, mida kas teadlikult või teadvustamata kasutatakse seksuaalse ekspluateerimise ratsionaliseerimiseks ja normaliseerimiseks.

Sihtriik (destination country) – Riik, mille turule inimkaubandus on suunatud. Olulisemad inimkaubanduse sihtriigid on arenenud riigid.

Transiitriik (transit country) – Riik, mida läbivad inimkaubanduse ohvrid enne sihtriiki jõudmist. Ohvrite viibimine transiitriigis võib kesta kauem kui sihtriiki reisimiseks vajaminev aeg. Juba transiitriigis võib toimuda ohvrite ekspluateerimine.

I TEOORIA

1. Seksikaubanduse olemus

Võttes teemaks seksikaubanduse olemuse, on oluline märgata selle erinevaid aspekte: mida see tähendab, statistika, kuidas see esineb erinevates vormides ja kuidas üldse satutakse ohvriks.

1.1 Mis on seksikaubandus

Seksikaubandus või -orjus on naiste ja laste seksuaalne ekspluateerimine, nii riigisiselt või piiriülel, selleks, et töötada sunniviisil seksitöölisena. Seksuaalse ekspluateerimise ärisse kuuluvad pornograafia, prostitutsioon ning naiste ja tüdrukute seksikaubitsemine. Seda iseloomustab inimese ärakasutamine raha või mis tahes muu kauba vastutasuks. (Palermo protokoll) Igal aastal kaubitsetakse hinnanguliselt 800 000 naist ja last üle piiri, lisaks lisanduvad sinna ka need naised ja tüdrukud, keda kaubitsetakse riigisiselt. (Dept. Of State, 2012). Siit võib järeldada, et seksikaubandus pole vaid “äritegevus”, mis jääb meist kaugele, vaid see toimub meie endi ümber.

Mõni seksikaubanduse vorm on väga nähtav, nagu tänavaprostitutsioon. Aga paljud inimkaubanduse ohvrid jäävad märkamatuks, kuna töötatakse pahaaimamatult märgistamata bordellides - ja mõnikord äärelinna naabruskondades. Seksikaubitsejad võivad ka oma äri juhtida erinevates avaliku ja erasektori kohtades, näiteks massaažisalongid, spad ja striptiisiklubid. (Nolot B., 2011). Kuna seksikaubandus on niivõrd varjatud, siis on sedavõrd raskem ohvreid leida ning neid abistada.

Täiskasvanud naised moodustavad suurima grupi seksikaubanduse ohvritest, neile järgnevad tütarlapsed, väike protsent neist, keda kaubitsetakse seksitööstusse, on mehed ja poisid. Ka meessoost prostituute on olemas - enamus neist on muudetud transvestiitideks ning nemad

peavad viima läbi seksuaalseid toiminguid teiste meestega. (Jewell D.H., 2009) Selle kaudu saab ka meeste olemus täielikult laastatud.

Seksikaubanduse rändeteekonnad kipuvad kulgema idast läände, kuid naiste puhul võib seksikaubanduse ränne toimuda mistahes riigist teise riiki mistahes ajahetkel. Seksikaubanduse ohvreid on olemas kõikjal. (United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC) Trafficking in Persons Global Patterns, aprill 2006). Enamasti on vaesemates ja kõige ebastabiilsetes riikides kõrgeim seksikaubanduse esinemissagedus ning äärmine vaesus on ühendavaks lüliks seksikaubanduse ohvrite vahel. Seal, kus pole majanduslikke alternatiive, muutuvad naised ja tüdrukud haavatavateks sutenööride pettustele ning neid sunnitakse seksuaalsesse orjusse (Grant D.,B., 2007). Tööpuuduse kasv ja töökohtade kindluse kadumine, on raskendanud naiste sissetulekuid ja majanduslikku seisundit. Sooline palgalõhe, samuti naiste osalise tööaja ja varimajandustöö suurenemine, on sundinud naisi halvasti tasustatud töökohtadele ning pikaajalisele ja varjatud tööpuudusele, mis muudab naised haavatavaks seksikaubitsetele/sutenööridele. (Nolot B., 2011) Seega võib järeldada, et need kes satuvad prostitutsiooni, ei ole seal oma soovil ega tahtel, vaid on sinna mingil moel petetud. Sellest lähemalt järgmistes alapeatükkides.

Vastavalt Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni uimastite ja kuritegevuse vastu võitlemise büroole (UNODC), on Tai, Hiina, Nigeeria, Albaania, Bulgaaria, Valgevene, Moldova ja Ukraina nende riikide hulgas, mis on suurimad seksikaubanduse allikad. UNODC uurimuste põhjal on Tai, Jaapan, Iisrael, Belgia, Holland, Saksamaa, Itaalia ja Ameerika Ühendriigid tüüpilised sihtriigid, kuhu saadetakse kaubitsetud naisi ja tüdrukuid (United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC) Trafficking in Persons Global Patterns, aprill 2006).

1.2 Globaliseeruv maailm statistiliselt

Kaasaegne maailm on globaliseerunud kui kunagi varem. Kõik on kõigi ja kõigega rohkemal või vähemal määral seotud. Arenevate suhtlus- ja äriühingute keskel on oluline tähele panna ka inimkaubanduse märgatavat kasvu, mõõtmeid ja mõju meie ühiskonnale. Allpool on välja toodud vaid mõningaid statistilisi andmeid, mis näitavad üleüldist olukorda ja arenguid

inimkaubanduse vallas tänapäeva maailmas. On tähtis tähele panna, et statistika ei räägi vaid numbritest: iga number tähistab tegelikult inimelu, kellel on igaühel oma minateadvus ning elu- ja suhetelugu koos olevikukogemuse, minevikumälu ja tulevikulootustega. Vaevalt tahab keegi olla orjastatud.

Inimkaubandusest on saanud kaasajal üks kõige kiiremini kasvavaid (musti) “ärivaldkondi” maailmas. Eeldatakse, et rohkem kui 30 miljonit inimest on täna mingit laadi orjuses. (Department of State, “Trafficking in Persons Report, June 2012”, (<http://www.state.gov/documents/organization/192587.pdf>)). Siinkohal tuleb märgata, et inimkaubanduse alla kuuluvad nii seksikaubandus, tööjõukaubandus kui ka organitekaubandus, kuigi seksikaubandus on suurim neist ning valdab enamuse protsendi – selletõttu on erinevate allikate põhjal arvestatud ohvrite arv 12 miljon kuni 30 miljoni hingeni.

Ameerika Ühendriikide Tervishoiu- ja Sotsiaalministeerium (U.S. Department of Health and Human Services) kinnitab: “Narkootikumide kaubitsemise järel on inimkaubandus suuruselt teine kuritegevuslik tööstus maailmas. (<http://www.notforsalecampaign.org/about/slavery/>)

600 000 - 820 000 meest, naist ja last toimetatakse igal aastal seksikaubastatuna üle riigipiiride. Umbes 80% neist on naised ja tüdrukud ning kuni 50% alaealised. Arvatavalt on koguni 2 miljonit last üle maailma hetkel seksuaalse ekspluateerimise sunnitööl. (Department of State, “Trafficking in Persons Report, June 2012”, (<http://www.state.gov/documents/organization/192587.pdf>))

Free the Slaves (Vabastage Orjad), Washington D.C.-st pärit MTÜ hinnangul on kaasaja maailmas rohkem orje kui kunagi varem inimajaloos. (T. McNally, 2009, lk. 5). See tähendab, et isegi omaaegse transatlantilise orjakaubanduse päevil ei äritsetud sedavõrd paljude inimestega kui tänapäeval. Kui aga paarsada aastat tagasi suudeti sellele piir panna, miks siis mitte täna, 21. sajandil, kui üleilmsed inimõigused peaksid olema tuntud ja kehtivad kõikjal igaühe suhtes? Kuigi lääneliku elulaadiga harjunud inimestele võib tunduda seksikaubandus kauge teemana, mis mõjutab eeskätt Aasia või Aafrika elu, siis tegelikkuses eksisteerib seksikaubandus ühes või teises vormis igal maal, olgu tegemist siht-, transiit- või lähteriikidega. (<http://www.traffickingproject.org/p/mission.html>)

1.3 Seksikaubanduse erinevad vormid

Seksikaubanduse tuntuimad vormid on prostitutsioon, pornograafia ja lapsprostitutsioon. Lisaks neile räägitakse kaasaegses seksuoloogias ka muul moel inimesi ärakasutavatest ekspluateerimise vormidest, mis võivad samuti seksikaubandusega seonduda (Aggrawal. A, 2009; <http://www2.hu-berlin.de/sexology/GESUND/ARCHIV/LIBRO.HTM>).

Kuna käesoleva töö eesmärgiks ei ole niivõrd seksikaubanduse klassifitseerimine, kuivõrd selle ohvritele abi osutamiseks võimaluste käsitlemine, piirdub autor siinjuures seksuaalse ekspluateerimise kolme vormi kirjeldamisele, milleks on prostitutsioon, pornograafia ja laste prostitutsioon.

Prostitutsioon on tasuline süstemaatiline seksuaalpartnerlus, mis on isikule ainus või põhiline sissetulekuallikas. Inimkaubanduse elemendid leiduvad vahendustegevuse, värbamise jm prostitutsiooniga seonduvate või kaasnevate tegevuste juures.

(<http://www.sm.ee/tegevus/sooline-vordoiguslikkus/inimkaubandus-ja-prostitutsioon/vormid.html>)

Prostitutsioonitööstuse alla kuuluvad erinevad väljundid nagu striptiisiklubid, tänavaprostitutsioon, erootilise massaaži salongid, bordellid, eskortteenused, sületants, telefoni-seks, täiskasvanu- ja lapspornograafia, laste prostitutsioon, video- ning internetipornograafia, seksikaubandus ja seksiturism. (D. H. Jewell, 2008, lk. 58)

Eestis on prostitutsiooni vahendamine keelatud. Siiski on üksnes Tallinnas tagasihoidlikel hinnangutel üle 50 bordelli. (I. Pettai, H. Kase, I. Proos, 2003) Eesti Päevaleht on pakkunud, et Tallinnas on koguni 60-100 lõbumaja. (Eesti Päevaleht, 13. november, 2003) Kuid nüüd on klubisid alles vaid neli. Kuritegelikke jõuke, kes korterbordellide tegevust korraldavad, on pealinnas praegu umbes 20. Neist mõni tegutseb mitmes korteris. (Teder T., 23. november 2011) Seega võib järeldada, et viimase 10 aasta jooksul on Eestis oluliselt palju tegutsetud ja ette võetud, et seksiäri ohjeldada .

Kuigi mitmeid lõbumaju on kinni pandud, kestab tegevus edasi nõ klubilistes bordellides, kus seksiäri tegevus on peidetud striptiisiklubide, baaride ja intiimmassaaži salongide nimetuse taha. Politsei- ja piirivalveameti Põhja prefektuuri organiseeritud ja raskete kuritegude talituse

komissar Ardo Ranne on sõnanud, et ei saa lihtsalt ust naelaga kinni lüüa. Politsei peab tegevuse kuriteosündmuse olemasolu kohta kõigepealt tuvastama. Seejärel toimub andmete kogumine ja alles siis võib võtta süüdlased vastutusele. (Teder T., 23. november 2011) Autorile tekitas hämmingut see, et praeguste bordellide tegevust korraldavad inimesed on enamasti juba kohtu ees käinud ja ise saanud karistuse kätte, kuid tegutsevad edaspidigi. (Teder T., 23. november 2011). Kuigi lõbumajade sulgemine ning seksikaubanduse tegevuskohtade reidimine tegevuskohtadesse reidide korraldamine võib tunduda lihtsa ettevõtmisena, peitub selle taga palju uurimistööd.

Eesti seadusandja on seni lähtunud veendumusest, et karistatav peab olema prostitutsiooni vahendamine, mitte tarbimine, mis tekitab nõudluse. Põhjamaades levib seevastu prostitutsiooni tarbimise keelustamine, mis toob suurema osa seksikaubandusest tahes-tahtmatult üle mere. (J. G. Raymond, 2004, <http://www.catwinternational.org/Home/Article/28-the-impact-of-the-sex-industry-in-the-european-union>)

Pornograafia – sageli prostitutsiooniga seonduv praktika – tähendab seda, et prostitueerivaid isikuid pildistatakse ja/või filmitakse, salvestisi kasutatakse aga kauplemiseks raha või mõjuga, pahatihti ka väljapressimiseks, hirmutades porno-ohvreid vastavate materjalide avaldamisega. (<http://www.sm.ee/tegevus/sooline-vordoiguslikkus/inimkaubandus-ja-prostitutsioon/vormid.html>). Kuna pornograafia pole üldiselt keelustatud, siis on sellega seonduv seksikaubandus pahatihti kontrolli alt väljas. Kõige ohustatumaks inimrühmaks osutuvad seejuures lapsed ja noored.

Lapsprostitutsioon – last kasutatakse seksuaalseks tegevuseks rahalise või mis tahes muu hüve eest. (CRC artikkel 2b http://www.ecpat.net/ei/Csec_prostitution.asp). Last müüakse prostitutsiooni vahendaja kasuks või seksuaalseid teenusi sooviv ekspluateerija kasuks. Laste vahendamine seksuaal teenuste jaoks võib toimuda ka täiskasvanute vahelisel kokkulepel. Üldiselt Kagu Aasias on kombeks müüa peretütart prostitutsiooni, et tuua kasumit vaesunud perekonnale, kuigi pereisad istuvad päevade otsa alkoholijoobes ja tegutsedes hasartmängudega (Grant B., D., 2007; Nolot B., 2011). Laste prostitutsioon on tihedalt seotud laste kaubitsemisega seksuaalsetel põhjustel ning samuti laste pornograafiaga, samas laste

seksiturism kukub prostitutsiooni kategooria alla. Kõik on seksuaal ekspluateerimise erinevad vormid.

Laste prostitutsioon toimub kindlates kohtades, näiteks bordellides, baarides, klubides, kodudes või teatud tänavatel või linnaosades. Mõnikord on tegemist ettekavatsemata pedofiilia juhtumitega, tavaliselt aga ettekavatsetud ja hästi organiseeritud kuriteoliigiga, mis teostub kas iseseisvate kaubitsejate või ulatuslike kuritegevuslike võrgustike kaudu. Ka lapsed ise võivad end prostitueerida, ent sellisel juhul vahendavad nad tavaliselt seksi väljaspool nimetatud asukohti ja võrgustikke ja tihti vaid selleks, et saada majutust, süüa, riideid, narkootikume või turvatunnet. Lapsed võivad end seksuaalselt välja pakkuda ka erinevate hüvede eest, näiteks paremate hinnete saamiseks koolis, lisataskuraha teenimiseks, et osta soovitud tarbekaupu, mis muidu jääksid kättesaamatuks. Igal juhul pole pedofiilia olemus selles, et lapsed ise ennast prostituudiks pakuvad, vaid selles, et ühiskondliku struktuuri ja üksikute agentide surve satuvad lapsed tahes või tahtmatult olukordadesse, kus täiskasvanud neid vääralt ära kasutavad, nende haavatavust kuritarvitavad, lapsi seksuaalselt ekspluateerima ja kuritarvitama asuvad. Enamikul juhtudest tulevad seksuaalselt ära kasutatud lapsed juba kodudest, kus neid on varemgi kuritarvitatud.

(http://www.ecpat.net/ei/Csec_prostitution.asp)

Eestis on keelatud alaealise prostitutsioonile kallutamine, alaealise prostitutsioonile kaasaaitamine, alaealise kasutamine pornograafilise teose valmistamiseks, lapsporno valmistamine ja võimaldamine, prostitutsiooniks ruumi kasutada andmine ja prostitutsiooni vahendamine. (<http://www.sm.ee/tegevus/sooline-vordoiguslikkus/inimkaubandus-ja-prostitutsioon/vormid.html>)

1.4 Kuidas satutakse seksikaubandusse

Seksikaubandusel võib olla väga erinevaid põhjuseid. Maailmas laiemalt toimub inimkaubandus vaesematest regioonidest rikkamatesse regioonidesse. Seksikaubandus ei leia aset ega laiene ainuüksi inimeste teadmatuse tõttu, vaid seda soodustavad väga laiahaardelised faktorid:

- vaesus;

- parema elu ahvatlus;
- ühiskonna nõrk majanduslik ja sotsiaalne struktuur;
- tööpuudus;
- vägivald naiste ja laste suhtes;
- valitsuse korrumpatsioon;
- relvastatud konfliktid või otsene inimrõöv;
- kultuuritraditsioonid, näiteks traditsiooniline orjastamine, isegi pered võivad oma lapsi seksiorjusse müüa (<http://www.unicef.ee/page/46>).

Kui poleks inimesi, kes oleksid valmis seksiturgu tarbima ja selle eest tasu maksma, ei oleks ka sellisel kujul prostitutsiooni ega inimestega kaubitsemist. Kuna nõudlus on suur ja mitmekülgne, on selle rahuldamiseks vaja pidevat noorte ning tervete naiste ja laste (aga üha enam ka noorte meeste) juurdevoolu.

Maailmas tehtud uuringute põhjal võib välja tuua erinevaid prostitutsiooni tarbijatest meeste grupe:

- kellel on raskusi lähisuhete loomisega;
- kes on rahulolematud olemasoleva paarisuhtega ega oska seda kuidagi paremaks muuta;
- kellel on madal enesehinnang;
- kelle jaoks seks on osa tarbimisest, ostetav kaup;
- kelle seksuaalharidus ja väärtushinnangud tulenevad pornotööstusest;
- kes ei suuda leppida mehe ja naise rollide muutumisega ühiskonnas ning soovivad jätkuvalt naise üle domineerida (<http://www.sm.ee/tegevus/sooline-vordoiguslikkus/inimkaubandus-ja-prostitutsioon/inimkaubanduse-noudlus.html>).

Kuigi seksiootjad moodustavad elanikkonna vähemuse, rahastavad need vähesed oma tegevusega aktiivselt kuritegevust. Mitmetes riikides on seksioot keelatud ning on olemas teraapiagrupid meestele, kes soovivad oma elukvaliteeti ja käitumist muuta (Ibid.).

Kokkuvõtteks, selleks, et mõista paremini taastumisprotsessi, mille läbib seksikaubanduse ohver, on algselt vaja mõista taustasüsteemi kust ta tuleb, kuidas ta on seksikaubanduse lõksu jäänud mis on temaga juhtunud.

2. Kuidas inimene seksiorjuses muutub

Seksuaalne orjastatus mõjutab inimest igas mõõtmes, laastates teda kogu isiksuse tasandil. Kahjustatud saab mitte ainult inimese keha, vaid ka tema tundeelu, mõtlemine, suhetesuhetumiste maailm, kogu inimvaim - kõik elusfäärid saavad ühel või teisel viisil traumeeritud. “Seetõttu tuleb läheneda ohvrile nagu Jeesus, holistliku vaatega.” (B. & D. Grant, 2007, lk. 46) Alljärgnevalt on välja toodud mõningad näited muudatustest seksuaalselt ära kasutatud ja kaubastatud inimeste eludes.

2.1. Psüühilised muutused

Seksuaalse inimkaubanduse ohvrid iseloomustab pahatihti teatud kindel psüühiliste muutuste muster, mis puudutab nii lapsepõlve ja kasvumiljööd kui ka eksitamist, seksuaalset ahvatlemist, ja ära kasutamist, mis viib lõpuks inimese seksuaalsõltlaslikku ringkäiku. Enamike naiste seas tekib Stockholmi sündroom, mis on seksikaubanduse kontekstis olemuselt sõltuvus ning kiindumustunne isikust, kes on ühtlasi ohvri kaubitseja/sutenöör (Dwayne G., 1999, lk 22-25). Ohver jääb abituks sellises olukorras ning ei näe ega soovigi väljapääsuteed seksiorjusest, kuna talle on niivõrd palju ajupesu tehtud, et ta ei saa enam aru kes on vaenlane ja kes on tema poolt.

2.1.1 Arengukeskkond

Inimese psüühiline areng algab juba üsasiseselt. Seda mõjutab oluliselt vanemlik kasvatus ning lapsepõlve ja noorukiea arengukeskkond. Mitmed uuringud näitavad, et 85-95% naistest, kes on kaasatud prostitutsiooni, on varem kogenud seksuaalset väärkohtlemist (Dept. of vt Intervjuu Dr. Lauran Bethelliga). Väarikoheldud lapse psüühika on oluliselt erinev lapsest, kes on üles kasvanud armastavas keskkonnas. Vastava psüühilise traumaga inimesi iseloomustab pidev kartus ja hirm, kuna ei teata, millal neid võidakse uuesti kuritarvitada. Lõpuks võibki inimene jääda uskuma, et ta elabki selleks, et rahuldada teiste seksuaalseid

vajadusi. Arvatakse, et pole võimalik, et valu veel suureneks, kuna neile on väiksest peale haiget tehtud. Elu tähendus lihtsalt moondub. (Farley M., 2003, lk. 57) Kuna lapsest saadik on inimene üles kasvanud arusaamisega, et ta pole midagi rohkemat väärt kui olla teistele seksiobjektiks, siis on see ka lõpuks ainuke viis, kuidas ta näeb võimalikust end ära elatada.

Nii väikelapsi kui ka suuremaid kistakse verepilastusse pakkudes neile toitu, varju, kaitset millegi suhtes, vastu tahetakse aga nende vaikimist. Verepilastuse ohvrite psühholoogilised sümptomid on sarnased prostitutsiooni ohvritele: depressioon, sõltuvus mõnuainetest, ärevushäired, posttraumaatilised stressihäired. (Ainscough C., Toon K., 2006, lk 10-17) Prostitutsioon võib olla üks viisidest, kuidas inimene üritab saada kontrolli oma mineviku üle. Inimene tahab, et ta saaks kontrollida oma seksuaalsust, selle asemel et keegi võtaks temalt kontrolli. Lõpuks saadakse aru, et ollakse ikkagi sattunud samasse auku, olles muudetud manipuleeritavaks. (Jewell D. H., 2009, lk 43).

Kui juba täiskasvanule mõjub seksikaubanduse trauma nii sügavalt, siis seda enam jätab jälje see lapsele, kes ei teagi muud, kui seda, mida ta kogeb üles kasvades.

2.1.2 Eksitamine

Ohvriteks jäävad üldjuhul naised, kes on madala elatustasemega ning elavad vaeses ühiskonnas. Kaubitsejad ahvatlevad naisi tööpakkumistega, et põgeneda viletsast olukorrast kodumaal ning pakuvad võimalust töötada paremas ühiskonnas suurema palga eest. Ajakirjadesse pannakse kuulutusi, mis pakuvad tööd lapsehoidjana, modellina või koristajana. (V. Malarek, 2003, lk.69)

2.1.3 Sõltuvus

Nagu eelnevalt mainitud, naised, keda lapsena on väärkoheldud, on väga madala enesehinnanguga. Kaubitsejad näevad selliste naiste haavatavust ja kasutavad erilist “armukese” taktikat. Selleks kingitakse naisele erilist tähelepanu - nii nagu iga naine tahab, et mees paneks teda tähele. Öeldakse naisele, et ta on kõige ilusam ja kõige erilisem. Naine muutub sõltuvaks sellest mehest, kuna arvatakse, et mees on tõesti tema eluarmastus. Protsess kulgeb edasi sedaviisi, et suhe muutub füüsiliseks, magatakse koos. Aja möödudes ütleb mees

naisele, et ta magaks ka tema sõbraga. Põhjenduseks tuuakse, et kuna mees on naisele nii palju heategusid teinud ja talle nii palju kingitusi teinud vms, siis tal tuleks vastutasuks magada ka teiste meestega. Kui naist on juba grupi poolt vägistatud, siis ütleb mees naisele, et tal pole enam raha ja naisel tuleks minna tööle prostituudina, kuna ta on niigi juba paljude meestega koos olnud. Kuna naine on emotsionaalselt niivõrd seotud selle mehega, siis teeb ta praktiliselt kõik, et tema heakskiitu võita. Võimalik, et tal pole kunagi olnud usaldussuhet meessoos esindajaga. Sellepärast isa roll nii oluline ongi! (Nolot B., 2011) “Armuke”, kes on tütarlapse või naisterahva võrgutanud, paneb tavaliselt viimase tegema endale tätoveeringut, mis sümboliseerib, et tüdruk kuulub talle. Naine arvab, et ta on ainuke, kellel on selline eriline tähendus, kuid tegelikult on see ainult märgiks teistele kaubitsejatele, et näha kellele tüdruk “kuulub”. (Jewell D. H., 2009, lk 120). Sedaviisi üritatakse naisi õnne püüda ning see toimib liiga lihtsalt. Tüdrukut “moositakse” sellisesse olukorda, kust ta jätab enda unistused ja tuleviku, et järgneda sellele, kes pakub talle armastust.

Kui mehed, kes on kaubitsemisega seotud, saavutavad naise üle kontrolli, hakkavad nad naist konditsioneerima ehk maha murdma ja ajapesu tegema. Neile sisestatakse, et nad pole midagi enam väärt kui vaid seksimiseks. Ja kui nad üritavad põgeneda, siis ähvardatakse nende perekonnaliikmete elu võtta või rikkuda, kuigi nad ei pruugi isegi teada, kes nende perekonnaliikmed on. (C. Stark & C. Hodgson, 2003, lk 22)

Psühholoogiline vangistus on niivõrd rõhuv, et väga raske on seksiorjusest välja tulla. Kuna naine on kaotanud kontrolli enda elu üle, siis on väga oluline austada naise otsuseid, et nimelt tema oleks see, kes võtab initsiatiivi otsuste langetamisel ja elluviimisel. Ta ise peab olema vastutav oma turvalisuse üle. Abistajate roll on julgustada ja anda kontroll inimese elu üle tema enda kätte, et ta ise võtaks vastutuse oma edasise elu suhtes. (S. Weller, 2007, lk 177)

2.2 Füüsilised muutused

Nõrgestatud füüsiline olek. On palju andmeid selle kohta, et inimesed jäävad isegi füüsiliselt haigeks, kui nad elavad üle lähedase kaotuse või hingeliselt traumeerivaid sündmusi. (A. Soots, 1999, lk.54). Naistekaubanduses naisi nõ murtakse - kuni neil pole enam jõudu vastu hakata. Naisi piinatakse sedavõrd, et nad pigem alluvad seksuaalsetele ülesannetele kui et peavad taluma pidevat peksmist. Orjuse esimeste nädalate jooksul naisi pekstakse,

vägistatakse, näljutatakse, piinatakse ja traumeeritakse, kuni nad on lõplikult alluvuses. (B. & D. Grant, 2007, lk. 86) Peksmistest võivad jääda sinikad, haavad ja muudki ravimatud meditsiinilised probleemid.

(<http://www.state.gov/documents/organization/192587.pdf>)

Südame rütmihäired. Pidev ärevus rikub inimese närvisüsteemi ning pahatihti satutakse paanikasse. On head ja halvad stressorid, mis käivitavad inimese organismis üldiselt ja närvisüsteemis konkreetsemalt teatud protsesse. Kui aga inimene on pideva stressi all ning tema närvisüsteem on pidevas ärevusseisundis, hakkab see negatiivselt mõjutama ka südametegevust. Esmased traumast tulenevad tagajärjed on luupainajad ja pildid, mis meenuvad seoses traumaga - südame rütmisagedus kiireneb, tekib paanika, otsekui elatakse uuesti kogetut läbi. Ohvri keha on pidevalt ärrituse seisundis, justkui kangestunud olekus. (Nolot. B, 2011)

Suguhaigused. Mitmed ohvrid surevad AIDSi enne kui nad jõuavad 40. eluaastani. Need, kes elavad edasi pärast seda aega, kui nad pole enam kõlblikud olema prostituudid, sunnitakse elama tänavatel kerjustena, et kuidagimoodi end elatada. (B. & D. Grant, 2007, lk. 86). 60% India prostituutidest on nakatunud HIV/AIDSiga. Teine uuring näitab, et Bombay prostituutide hulgas põeb sama surmavat viirust 70%. (H. Burkhalter, 2004, lk. 2)

Märgatavad muutused söömisel. Ohvreid võidakse näljutada sundimaks neid alluma teiste korraldustele ja edaspidisele prostitueerimisele. Sellest võivad tuleneda nii otsesed kui kaudsed tervisekahjustused. (<http://www.state.gov/documents/organization/192587.pdf>)

Mälukaotus seoses traumaatilise olukorraga. Mõned põgenikud põevad amneesiat, kuna kõik, mis nendega juhtus, oli sedavõrd traumeeriv, et aju tõrgub seda meenutamast. On võimalik, et mälu hiljem siiski vähehaaval taastub, (Grant B., D., 2007, lk.132)

2.3 Vaimsed muutused

Sekulaarsed tugigrupid üritavad seksuaalse ärakasutamise või orjastamise ohvreid aidata enamasti emotsionaalses plaanis, ent nad saavutavad täieliku tervenemiseni püüdlisel üsna

aeglast või vähest edu. Naise füüsilistele vajadustele vastamine ei garanteeri automaatselt tema vaimset tervenemist. Kui vaimseid ja emotsionaalseid haavu ei märgata, siis satuvad ohvriteks langenud naised tihtipeale bordellidesse tagasi, vahel juba mõne nädala või isegi mõne päeva pärast. Füüsilise vägivallega kaasneb ka vaimne vägivald ning emotsionaalsed armid jäävad inimese vaimset seisundit pikemalt saatma ka juhul, kui inimest on mitu korda päevas vägistatud või seksuaalselt ära kasutatud. (Ibid. lk 91)

2.4. Sotsiaalsed muutused

Prostitueeritud inimeste elus toimuvad mitmesugused muutused ka sotsiaalses plaanis:

- *Tuimus* - kui naine on bordellist välja tulnud ja talle silma vaadata, siis justkui ei olekski seal näha elavat hinge; midagi on pidanud kardinaalselt muutuma, et olla võimeline välja kannatama nii palju, nagu ta on kannatanud (Ibid., lk 125);
- *Enesesüüdistus* – naine tunneb end ühtaegu häbistatuna alaväärselt kui ka samas ises selles süüdi olevana (<http://www.state.gov/documents/organization/192587.pdf>);
- *Eraldatus ühiskonnast* – naisel pole muud sotsiaalset suhete- ega tugivõrgustikku kui see, mis on väljakujunenud seoses prostituudiks olemisega, mille tulemusel ei pruugi tal olla isikuttõendavaid dokumente, ilma milleta ei saa ta ka põgeneda kaubitsejate käest ega antud riigist lahkuda, puudub teine töökoht ja alternatiivsele tööle pääsemise võimalus, keelustatud on väljaspoolsed sotsiaalsed suhted ja avatud kontakt ümbritseva ühiskonnaga, võõrandatud on inimisikule omased õigused ja privileegid ning tema inimväärikus ja sotsiaalne staatus (Nolot B., 2011).

Sunnitöö on õiglaselt tootmise antitees. Kaitsetud isikud, eriti naised ning noored ja lapsed, sisserändajad ja ühiskonnas marginaliseerunud, on eriti haavatavad. Tänapäeva sunnitöö on võimalik likvideerida läbi sügava veendumuse inimväärikusest, pühendunud kohuse- ja vastutustundest ning seeläbi loodud ja heamajapidajalikult kasutuselevõetud õigete ressursside.

([http://www.ilo.org/sapfl/Informationresources/ILOPublications/WCMS_106268/lang—
en/index.htm](http://www.ilo.org/sapfl/Informationresources/ILOPublications/WCMS_106268/lang-en/index.htm)).

Järgmine peatükk käsitlebki selle võimalikuks tegemist läbi seksikaubanduse ohvritele hädavajaliku taastumisprotsessi.

3. Taastumisprotsess

Seksikaubandus on inimväärikust alandav nähtus, mille sõltuvusest pääsemiseks on vaja läbi teha sügavam taastumisprotsess. Taastumist on määratletud järgmiselt: taastumine on sügavalt isiklik, ainulaadne protsess, mille käigus inimene muudab oma hoiakuid, väärtusi, tundeid, eesmärke, oskusi või rolle (DUO-tugigruppide edulood. Hea praktika kogumik, 2011, lk 8). Taolise muutumise teekond ei ole kerge: “On raskem tulla prostitutsioonist välja kui jätkata selles elustillis,” kinnitavad selle ala asjatundjad (NCAP, 2007, lk 12). Seetõttu autor soovibki uurida, mis takistab naistel jõuda taastumisprotsessini. Tõkkeid on palju, aga kuidas lõpuks jõuab naine täieliku taastumiseni?

Taastumisprotsess võib kesta mõnest kuust mõnekümne aastani. Väga palju sõltub ohvrist endast. Selle protsessi käigus peab nõustamine ja teraapia olema väga mõtestatud. Kui naine on jõudnud sinnamaani, et ta on nõus jagama oma tunnistust läbielatud, on ta samas võimeline juba teisigi aitama, kes sattunud sarnasesse olukorda (Nolot. B, 2011). Selleks on tarvis luua inimesele vajalik turvatunne, toetav kogukond ja professionaalne teraapia ning eneseväärikuse taastumisele kaasaaitav suhetevõrgustik ja toimetulekukogemus. (B. Grant & C. L. Hudlin, 2007, lk.140). Niisiis, paljud sõltub naisest endast, kuid ka nii kogukond kui ka taastusteraapia on möödapääsmatult olulised.

3.1. Turvatunne

Traumajärgne hingeabi on seksikaubandusest pääsenud ohvrite abistamisel hädavajalik. Paljud ei mõista seksikaubanduse dünaamikat ise selle vangistuses kinni olles. Kui ohvrid pääsevad kaubitsemise orjusest vabaks, on nad alguses üsna hirmunud. Alles turvalisse kohta pääsedes saavad nad hakata eneses välja lülitama ellujäämisinstinktist tulenevaid reaktsioone. Nii peab esmane nõustamine toimuma ohvri poolt tunnetatud turvalises keskkonnas. Tuleb õpetada, kuidas tulla toime esmaste traumaatiliste tagajärgedega. Inimesele tuleb anda kindel

tegevus selleks ajaks, mil ta hakkab eneses kogetut läbi elama, et ta ei teeks endale haiget või viga, vaid et ta suunaks oma hirmud, ängistuse, viha ja muud emotsioonid teatud kindlatesse tegevustesse. (Nolot B., Dickey M., 2011). Hingehoidjana tuleb eriti esimesel etapil olla väga tundlik ohvri emotsioonide suhtes ja märgata väikesi muutusi.

Esmane nõustamine peab toimuma ohvri jaoks turvalises keskkonnas. Tuleb õpetada kuidas toime tulla esmaste trauma tagajärgedega. Talle tuleb anda kindel tegevus, selleks ajaks mil ta hakkab eneses läbielatud läbi elama, et ta ei teeks endale haiget vaid et ta suunaks oma hirmu, ängistuse, viha kindlale tegevusele. (Nea Zoi, Orientation Manual. 2011 op. cit. lk.15). Eesti kontekstis oleks võimalikeks tegevusteks lihtsate käsitööde tegemine ja meisterdamine. See aitaks inimesel näha, et ta on võimeline midagi ise looma ja avastama võimalikke hobbisid. Samuti anda isikule võimalus tegeleda endiste hobidega, mis olid enne seksiorjusse sattumist.

Pärast inimese väljapääsemist inimkaubandusest on kriitiliselt oluline, et ta leiaks turvalise koha, kus võib tunda end kaitstuna. Muidu ei pruugi järgmist sammu üldse toimudagi tulemaks toime traumaga, mis on varem läbi elatud. “Alles siis, kui naine on eemaldatud trauma tekitajatest, nagu väärkohtlemine, kehaline kahjustamine, pidev vägistamine, suudab ta mõelda tuleviku peale ja taastada kontrolli enda elu üle,” ütleb Carrie Pemberton, CHASTE'i tegevusdirektor (Churches Alert to Sex Trafficking Across Europe). (D. H. Jewell, 2009, lk.81) Küsimuseks siiski jääb, kuidas üldse naist aidata ohukohast välja?

Inimene on kriisis, kui ta on pidanud läbi elama trauma, mis kaasneb seksikaubanduse värbamisega. Igas kriisi faasis on vaimseks ja vaimulikuks toeks ennekõike inimliku läheduse- ja turvatunde loomine. Sellise tunnetuse tekkimiseks ei olegi alati tingimata sõnu vaja. Piisab kahe inimese kohtumisest ja kogetud valu jagamisest, mille keskel on tähtis olla peenetundeliselt teise kõrval ning empaatiliselt jagada kogetud õudusi, mida inimene on pidanud läbi elama. Toetamisviisi määravad inimese vajadused (C. Pohjolan, 2010, lk.26). Järelikult on isiklik kokkupuude esmane samm, mis peab toimuma ning mille kaudu peab tekkima hea kontakt ning usaldus aitaja suhtes, et teada, et midagi paremat on ees ootamas.

3.2. Kogukond ja professionaalne teraapia

Hoolitsev kogukond ja usaldusväärne nõustamine on kriitilised komponendid aitamaks inimest end uuesti leida ja oma tõelist identiteeti määratleda. Holistlik hoolitsus on ainus viis, mis aitab ohvril täielikult taastuda (Jewell D. H., 2009, lk 125). See tähendab, et inimese eest tuleb hoolitseda nii füüsilise, hingelise, vaimse kui ka psüühilise aspektist lähtudes. Kui tõeliselt tahta inimest aidata, siis kindel on see – seda ei saa üksinda teha, kuna ühes inimeses pole nii palju professionaalseid oskusi, et oleks võimeline haavatud isikut täielikult aidata.

Emotsionaalne tervenemine ja vaimne taastumine ei lähtu ainuüksi kristlikest näpunäidetest, põhimõtetest, piiblitundidest ja nõustamisest. Selleks on vaja igapäevast kooselu ja lähedast avatud osadust teiste inimestega, kes on samuti tervenemas ja minevikuhaavadest välja kasvamas. Igapäevaste tegevuste juurde kuulub kristlikus kogukonnas loomulikult pühakirjalugemine ja mõtestamine, isiklik ja ühine palvetamine, koos teistega laulmine, söögitegemine, koristamine, käsitöö meisterdamine ning lihtsalt vestlemine, olgu grupis või silmast silma kellegagi kahekesi. (Ibid.) Nii et tegelikult on oluline lihtsad igapäeva tegevused inimesele uuesti meelde tuletada. Kui kujutada ennast ette sarnases olukorras, kus mind on eemaldatud sotsiaalmaailmast mitu aastat ning sealjuures vägivaldselt ära kasutatud, siis on loomulik, et ma ei oskaks sellest hävitavast eluviisist kohe üle minna „normaalsesse“ ellu tagasi.

Thelma Nambu, kes on Filipiinidel Samaritana organisatsiooni juhataja (MTÜ, mis on suunatud naistele prostitutsiooniäris Filipiinidel), on öelnud järgmist: “Vaikusel on suur osa selles, kuidas naised saavad avastada Jumala ligiolu oma elus.” Thelma Nambu seletab jüngerlust kui protsessi, mis “aitab inimestel avastada, et Jumal püüab meid pidevalt Endale lähendada ning tahab olla meiega ühenduses. Jüngerlus on teise inimese aitamine, et identifitseerida, hinnata ja vastata sellele tegelikkusele, kus Jumal on meis tõesti midagi tegemas. Vaikides õpitakse seda mõistma.” (Ibid., lk 139) Sellest võib näha, et kristlik kogukond ümbritsemas seksuaalselt ekspluateeritud ohvrit on vajalik seetõttu, et ohver võiks leida tee taastumiseni läbi ligimese armastuse.

Järgmiseks faasiks on traumaatilise kogemuse lahendamine, kus tegeletakse otseselt trauma sündmustikuga. Neid sündmusi adresseeritakse ning aktiveeritakse kui päriselt toimunud sündmusi ning üht osa inimese elust, selle asemel et võõrandada neid mälestusi iseendast.

Selles faasis on oluline teha koostööd professionaalse nõustajaga. Terapeutilised toimingud, näiteks kirja kirjutamine (nt vanematele, kui nemad olid osa kaubitsemisest), näitlemine (draama), joonistamine (kui ei osata end või oma kogemust sõnades väljendada), aitavad mõtestada kognitiivse käitumise protsessi. Rääkides lahti seksiorjuse valu ilmneb arusaam, et naine ei ole lihtsalt “pahaksläinud lihatoode”, vaid restaureerimist vajav ainulaadne meistriteos, hindamatuna väärtustatud Looja tütar, Ülima heameele kehastaja unikaalse väärtusega eluloos. (B. Grant & C. L. Hudlin, 2007, lk. 52) Kui autoril oli võimalus käia jaanuaris Amsterdams, siis just sellise himuga vaadatigi naisi, kes poseerisid Amsterdami punase laterna rajooni akendel. Iga tänav on täidetud erinevatest rahvusest naistega. Küll oli Ida-Euroopa tänav, asiaatide tänav, aafriklaste tänav (kust enamused on tulnud Nigeeriast), tänav, kuhu enamik naisi on tulnud Ladina-Ameerikast jne. Turu peal nähakse samasugust nähtust: on sealiha lett, linnuliha toodete lett, kala ning mereanni lett. Selles etapis on oluline märgata ja tähele panna naiste enesepilti, eneseväärtuse muutmist ning oma identiteedi taasleidmist.

Kuigi professionaalne abi on väga vajalik, on veel enam vaja kannatanut toetavat kogukonda, kes aitaks inimesel täielikult taastuda. Emmause asutus Chicagos on suunatud prostitueeritud meestele. Seal on välja töötatud kolm põhitegevust, mida inimene vajab, kes on väljunud prostitutsioonist: aeg, puudutus ja kuulamine. Elades igapäevast elu koos nendega, kes on haavatud, on nende taastumise jaoks mõõdapääsmatult oluline, kuna ainult nii võidakse tunda end tõeliselt omaksvõetuna, mitte enam põlatuna või ärakasutatuna. (D. H. Jewell, 2009, lk.134) Just nagu hingehoiu baaskoolituses õpitu - aeg, kohalolek ja kuulamine on võtmed, et luua kontakt inimestega ja näidata hoolivust.

Kui kristlik kogudus tahab olla osa sellisest kogukonnast, kes on valmis aitama neid, kes saavad päästetud seksiorjusest, peab selline kogudus saama ja olema sügavuti põlvitavaks ja armastuses teenivaks koguduseks, kes palub ja teeb kõik, et inimsüdamed ja elud Kõigeväelise armastuse ilmeikssaamise keskkonnas muutuksid. ”Kirik peaks võtma positsiooni ühiskonna suhtes ning praktiseerima käitumist, mis on aktsepteeriv, armastav ja mitte kohut mõistev,” ütleb Hagar International juhataja Pierre Tami (Ibid., lk.98). Kas see pole mitte igäühe kristlase kohustus? Sedasama on meile antud käsuna terve Piibli vältel ja Jeesus võtab seda ise kokku öeldes: Armasta oma ligimest nagu iseennast! (Mt.22:39)

Nii mehed kui naised tahavad tunda osadust teistega ning kogeda, et ollakse osalised ja soovitud milleski-kelleski suuremas kui nad ise. Samas igatsetakse olla osa millestki-kellestki, mis-kes on väga isiklik ja intiimne, mida pole võimalik saavutada lihtsalt pühapäeva hommikul kirikuteenistusel. Õnneks ei piirdu tõeliselt kristlik osadus vaid kirikus käimisega, vaid kristlikud suhted lähevad palju sügavamale, näiteks väikegruppidesse, kodudes kogunevatesse rühmadesse või pereringi, kus kogetavad isiklikud suhted, usaldus, hoolitsus ja armastus ühendab inimesi üksteisega lähemalt kui pealiskaudsel läbikäimisel. Taolised grupid peaksid muutuma enamaks kui usklike klikk ning olema valmis omaks võtma neid, kes kunagi pole kuskil soovitud. (Nolot B., Dickey M., 2011) Kahjuks on olemas hulgaliselt neid kogudusi, kus pigem võrreldakse üksteist kui armastatakse üksteist. Pigem mõistetakse kohut kui antakse armu. Autori soov on näha Eesti kirikutes südame muutumist - et see oleks täis rahvast, kes on teadlikud ja tänulikud armastuse, hoolivuse ja vastuvõtlikkuse eest.

Põhjus, miks naised satuvad algselt seksikaubandusse, peitub selles, et neil ei ole kogukonda, kes nende eest hoolitseks ja neid armastaks. Gary R. Collins on uurinud ja nimetanud nõustamis/hingehoiu viisi, mida pole võimalik tõestada kindla kutsestandardiga, ilmiknõustamiseks (*lay counseling* ing.kl.). Sellega toob ta välja, et koguduses ja maailmas üldiselt on liiga palju probleeme ja raskusi, mille pärast inimesed pidevalt kannavad, et kõik nõustajad, psühholoogid, hingehoidjad ja spetsialistid võiksid inimesi kontrollida ja nõustamisele võtta. Ka pastorid on läbipõlengu äärel, kuna kogudustes on vähe neid inimesi, kes võiksid sellist rolli kanda, st hoolitseda teiste inimeste murede eest. (Gary R. Collins, 1980; <http://www.christianitytoday.com/le/1980/fall/8014064.html>)

Kui seksikaubanduse ohvrid oleks olnud hoolitsevas, armastavas kogukonnas, siis nad poleks kunagi sattunud seksiorjusse. Samas, kui inimene satub lihtsalt valesse kohta, valel ajal, siis on see paratamatu ning ei saa öelda, et on olemas kindlad tegurid mis viivad inimese seksikaubandusse.

3.3. Eneseväarikuse taastumine

Eneseväarikuse taastamine on inimese jaoks kõige olulisem muudatus kogu taastumisprotsessis. Professionaalne nõustamine ja teraapia aitab traumeeritud naistel kosuda

ja mõista, kuidas nende suures võitluses on toimunud tõeline läbimurre. Taasavastades, kuidas käib ühiskonnaga suhtlemine ja selle elu keskel toimimine, taastub ka suur osa inimese eneseväärikusest. Hirm ja kaitseseisund, mida naine on enesekaitseks enda ümber kindlusena loonud, tuleb kivi - kivi haaval maha lammutada, et selle asemele saaks hakata uuesti üles ehitama oma väärikust ja väärtust tundvat ja järgivat naist. Nägemata endas võõrandamatut väärtust pole naine võimeline ka kõige kergemate tööde tegemiseks. (Jewell D. H., 2009, lk.75) *“Samaritanas peetakse oluliseks märgata iga naise väärtust, potentsiaali ja andeid - see on võti, et pakkuda naisele lootust ja elunägemust Loojalt,”* ütleb Thelma Nambu. (Ibid. lk.78) Inimene ei peaks läbima seksikaubanduse orjust, et mõista eneseväärtuse taastumise protsessi. Kuigi mõni inimene on väga haiget saanud ja võimalik, et ta on oma identiteedi niivõrd hävitatud, et inimene kehastab endas uut isiksust, siis nende naiste puhul, kes on seksorjuse ohvriks jäänud, on võrdlemisi raske taastuda haiget saamisest, kuna nende identiteet on niivõrd lõhestunud ning eneseväärtus ja -väärikus on põhimõtteliselt olematu.

Inimese eneseväärikuse taastamise lõpufaasis uuritakse ning jälgitakse positiivseid muutusi ja otsuseid nendes valdkondades, mida on seksiorjuslik elu mõjutanud: vaimsus ja vaimulikkus, naiselikkus/mehelikkus, suhted, eriti lähisuhted ja seksuaalsus. Keskendutakse sellele, et hakataks tegema paremaid valikuid enda heaolu tagamiseks, et inimene tõesti hakkaks end paremini tundma ning oleks lõplikult vabanenud süütundest. Otsustatakse näiteks olla suhtes inimestega, keda austatakse ja kes käituvad aupaklikult, kuna naine on ise auväärne. (Grant B., Hudlin C. L., 2007, lk.59) Väga oluline on märgata neid erinevaid muutusi, mida tuleb läbida, et lõpuks jõuda taastumiseni. Inimest on tõesti puudutatud ning ta on hävitavalt mõjutada saanud igas eluvaldkonnas. Kui inimene on lõpuks seksiorjuse küüsisist põgenema pääsenud, on see alles pika teekonna algus. Iga inimene vajab teda jaatavat, armastavat ja toetavat kogukonda enda ümber, et olla jätkuval teekonnal julgustatud. (Ibid., lk 152). Autori sõnul on huvitav asjaolu see, et seksiorjusest pääsenud teekonna puhul saab paralleele tõmmata kristlaste usulise elu ja teekonnaga. Kristlastena, oleme me kõik läbimas taastumisprotsessi - teed Jumala juurde. Kui oleme pääsenud orjuse küüsisist – patu orjusest pääsenud, siis see on alles meie kasvu, arengu, taastumise alguspunkt. Samuti on see alguspunkt inimesele, kes on lahkunud seksikaubanduse maailmast. Pikk ja valulik teekond on alles ees.

Andmaks seksiorjuses olnud naistele tagasi nende eneseväärikuse tuleb pakkuda neile uusi eneseteostuse võimalusi. Kui inimene saab enda eest hoolitseda ja tunda end vajalikuna, siis tõuseb sellega seonduvalt ka tema enesehinnang ning sellest omakorda kasvab välja tema koht ja tähenduslik elu ühiskonnas laiemalt. Korraga adub inimene, et teda vajatakse, et teda hinnatakse, et teda väärtustatakse ja armastatakse justnimelt sellisena, kes ta on ja tulevikus olema saab. (<http://www.businessasmission.com/faqs.html>) Kas seda ei igatse iga inimene- et teda armastatakse, vajatakse ja tema eest hoolitsetakse. Kui mõelda, siis tegelikult ei ole nii palju erinevusi seksikaubanduse ohvri ja meie endi vahel- kõigil on samad vajadused ja igatsused.

3.4. Lootus tuleviku suhtes

Kristlik nõustamiskogemus kinnitab, et ainult Jumala vabastava väe kaudu on võimalik täielikult taastuda minevikuhaavadest. Looja on võimeline andma inimesele lootust alustamiseks uuesti oma elu. (B. & D. Grant, 2009, lk 72) Kristlastel tuleks üheskoos Jeesuse armastuse jagamise nimel ühineda ning viia vabastav sõnum nendeni, kes on ikka veel suletud uste taga. Kui miljonid noored naised saaksid teada Jeesuse tervendavast väest, leiaksid nad oma elu põrgulikust suletud ringist päästva väljapääsu ning uue lootuse totaalsetele muutumisele (ibid., lk 79). Kui kogeda sellist piiratud ning tingimusteta armastust, siis on võimalik elada eesmärgist juhitud elu - et näidata ja edasi anda sedasama armastust.

Edna Vallenilla, kes on töötanud naistega punase laterna rajoonis Amsterdamis aastast 2003 The Cleft organisatsioonis (osaks Youth with a Mission), tõdeb: “Usalduse loomine võtab aega ja vajab Püha Vaimu juhtimist.

Mulle öeldi kord, et mind tahetakse tagasi nende tüdrukute juurde, kes on seksiorjad, kuna mina lähen neile armastust jagama, mitte seda neilt ära röövima.” (D. H. Jewell, 2009, lk.56) Ja ta jätkab: “Jumal on nende südames tegutsemas ja Tema on see, kes neid tüdrukuid päästab orjusest. Ainult Tema on võimeline nende unistusi taaselustama ja neid taastama.” (Ibid). Taastumisprotsess on igaühele unikaalne ning ükski isik ei läbi seda teekonda

samamoodi. Selleks tuleb inimesele läheneda isiklikult ilma eelarvamusteta ning tingimata armastusega.

II METOODIKA

Selles peatükis tuuakse välja töö metoodiline osa: korratakse üle töö eesmärk ja hüpotees; esitatakse uurimusküsimused; põhjendatakse intervjueritute valikut ning selgitatakse uurimistöö meetodit.

1. Uurimistöö eesmärk ja hüpotees

Eesmärk, mida soovitakse saavutada selle uurimustööga, on välja selgitada millised on taastumise etapid, mida seksikaubanduse all kannatanu peab läbima, et jõuda taastumiseni.

Hüpotees: Ohvrite taastumisprotsessi periood on igaühel unikaalne. Selline protsess on palju raskem juhul, kui ohvrite ümber ei ole tugigruppi või isikuid, kes oleks nende kõrval läbides üheskoos nendega taastumisprotsessi ning nende eest hoolitsedes igas eluvaldkonnas. Täieliku taastumiseni pole võimalik jõuda, kui see ei toimu vaimulikul tasandil.

2. Uurimistöö küsimused ja intervjueeritute valik

2.1. Uurimisküsimused

1. Milline on seksikaubandusvastane töö?
2. Kes/mis põhjustab inimese sattumist seksikaubanduse ohvriks?
3. Milline on teekond täieliku taastumiseni?

2.2. Intervjueeritute valik

Uuringus osalejad jagavad oma kogemusi ja teadmisi kuidas nemad on eeskätt juhtinud ning aidanud seksiorjanduse ohvrid läbi taastumisprotsessi. Nende tööks on õpetada, harida, nõustada neid inimesi ning teha ohvritega hingehoiutööd; samuti arendada ning õpetada uusi vabatahtlikke/töötajaid töötama sellel alal. Isikud, keda intervjueriti, tegutsevad nii Eestis, Hollandis, Ameerika Ühendriikides, Austrias kui ka Indias. Nad esindavad organisatsioone, nagu Liblika Projekt, ICAP (International Christian Alliance on Prostitution), IJM (International Justice Mission), Herzwerk ja Project Rescue.

Hanna Pohla - sotsiaaltöö magistrant. Ta juhib ja töötab Eestis Butterfly Projektis. Ta viib koolides läbi koolitusi, et teavitada noori seksikaubanduse mõjust nii välismaal kui Eestis ning hoiatab noori selle eest. Ta töötab pidevalt naistega rehabilitatsioonikeskuses ning viib läbi mitmeid taastumisgrupe. Hanna on olulise töö teinud MTÜ Eluliinis. Ta on teinud (ja on tegemas) eeskätt koostööd naistega, olles neile vaimulikuks toeks ning nõustajaks.

Lauran Bethell - vaimuliku haridusega, läbinud doktorantuuri. Lauran Bethell alustas oma tööd seksiorjadega Tais. Peaaegu 20 aastat tagasi lõi ta seal seksikaubandusvastase organisatsiooni, seejärel läks ta tööle Prahasse. Viimased 5 aastat on ta Amsterdamis töötanud naistega, kes tegutsevad punase laterna rajoonis ning teeb hingehoiutööd valgustatud akende taga istuvate naistega. Samuti õpetab ja nõustab ta teisi vabatahtlikke, kes tahavad osa võtta seksikaubandusvastasest võitlusest.

Kathy Stout-Labauve - IJM (International Justice Mission) taastusabi aseesimees ja koordinaator. Professionaalse traumanõustajana on ta töötanud umbes 20 aastat. 15 aastat tegeles ta enda rajatud psühhiaatria erakliiniku juhtimisega; samaaegselt õpetas ta üliõpilasi ning noori professionaale traumateraapia alal. Viimaste 6 aastat on ta töötanud IJM'i heaks ning arendanud nende juures taastusabi valdkonda.

Herzwerk esindaja - Herzwerk tähendab tõlkes “südame töö”. Organisatsioon sai oma nime sel põhjusel, et sooviti näidata Jumala südant ja armastust naistele, keda on seksuaalselt ekspluateeritud. Olles läbinud hingehoiu kursuse, tundis organisatsiooni esindaja endas selget kutset sellel alal/missioonil töötamiseks. (Isik soovis jääda anonüümseks isiklikel põhjustel)

Beth Grant - kolinud 17 aastat tagasi koos oma abikaasaga Indiasse, oli Beth ja David Granti eesmärk rajada sinna kogudusi ja õpetada teoloogiat. Eesmärk võttis aga uue suuna, kui kohalik pastor külastas Mumbai punase laterna rajooni. Tema üllatuseks leidis ta sealt üle 100 000 naise ja lapse, kes töötavad seksiorjadena. Enamus neist olid värvatud Põhja-Indiast ning majanduslikult vaesunud Nepalist. Grantid on rajanud prostituutide laste jaoks turvakodu, kelle saatus oleks vastasel juhul samasugune, nagu nende emadel – olla seksiori. Nüüdseks on nad abistanud üle 19 000 inimese, aidates neil leida turvalist keskkonda ja hoolivat kogukonda, et jõuda täieliku taastumiseni Kristuse juures.

3. Uurimistöö meetod

Töö meetodiks on **kvalitatiivne uurimismeetod**. Autor viis läbi viis intervjuud isikutega, kes on tihedalt seotud seksikaubandusvastaste organisatsioonidega erinevates piirkondades üle maailma. Intervjuud on läbi viidud 12 **poolstruktureeritud küsimusega**, mis on samas ka arutlevad küsimused. See annab võimaluse jääda konkreetsete küsimuste juurde, kuid samas esitada lisaküsimusi, mis võivad tekkida vestluse käigus. Intervjuusid viidi läbi nii Skype'i teel kui ka näost-näkku kohtumistel.

Intervjuu küsimused:

1. Mis on seksikaubanduse ja prostitutsiooni vahe?
2. Kuidas olete Teie seotud seksikaubandusvastase tööga?
3. Millist tööd tehakse seksikaubanduse vastu Teie riigis?

4. Millised on inimkaubanduse vastu võitlemise tugevused ja nõrkused?
5. Teie kogemusele tuginedes, kes on need, kes satuvad seksikaubandusse?
6. Mis aitab kaasa või pidurdab seksikaubandusse sattumist?
7. Kui prostituut tahab vabaneda seksiorjusest, siis millised on need sammud, mida tal tuleks ette võtta, et jõuda taastumiseni?
8. Millistel põhjustel satutakse tagasi seksiorjusesse pärast sellest vabanemist?
9. Mida Te ise saate anda/panustada, et aidata seksiorjaks sattunud inimesi?
10. Kuidas leitakse ja värvatakse neid inimesi, kes on seksiorjandusse sattunud?
11. Kuidas erineb inimkaubanduse ohvri taastumisprotsess teistest sõltuvust tekitavatest taastumisprotsessidest?
12. Kuidas jõutakse täieliku taastumiseni?

Analüüsimiseks valis autor välja antud teemat kõige kesksemalt puudutavad küsimused. Saadud tulemuste põhjal tehti analüüs, vaadeldi ja võrreldi intervjuueeritavate vastuseid, tõmmati paralleele ja toodi välja vastandlikke jooni. Seejärel pani autor kirja kõige olulisemad võtmesõnad, mis kordusid erinevates intervjuudes. Analüüsi läbi viies kirjeldas autor lühidalt ka uuringus osalenute vastuseid.

III ANALÜÜS

Intervjuude analüüsi tulemused ja tõlgendus

Järgnevas peatükis autor toob välja intervjuueeritute arvamusi ja seisukohti ning autori enda arutluse ja järeldusteni jõudmise. Alapealkirjadeks on valitud väljapaistvamate intervjuude küsimuste/teemade vastuseid. Iga analüüsitud alapeatüki alguses on selgitatud küsimuse valik ning tähtsus ning lõpus on autori tõlgendus.

Seksikaubanduse olemus

Autori arvates see küsimus on oluline sellepärast, et sageli aetakse segamini need kaks mõistet - prostitutsioon ja seksikaubandus - ning neid kasutatakse paralleelselt sünonüümidenä. Kuigi intervjuude käigus tuli mitmesuguseid vastuseid antud küsimusele, vastas enamus vastajaid siiski sarnaselt.

Nii Hanna Pohla kui ka Kathy Stout-Labauve vastustes selgitasid, et prostituudi puhul on tegemist inimesega, kes töötab seksitööstuses. See on vabatahtlik ning isiklik ettevõtmine. Isikud teavad, millesse nad end segavad, kui hakkavad prostituudina tööle.

Kuigi tegemist on kahe erineva valdkonnaga, on siiski piir nende vahel hägune, kuna neil on omavahel niivõrd suur seos - inimese ahnus. Herzwerk'i esindaja ütluste järgi on seksitöö tegelikult sunnitud prostitutsioon. Maailmas ei ole olemas ühtegi naist, kes tahaks ise vabatahtlikult oma keha müüa ja lasta seda ära kasutada mitme mehe poolt ühe päeva jooksul. Selle taga on sundolukord, kuna naine ei näe ühtki teist võimalust vaesusest põgenemiseks, kui vaid müüa iseennast. Seetõttu võiks prostitutsioon kuuluda seksikaubanduse alla. Naised prostitutsiooniäris on seksuaalselt ekspluateeritud. Samal arvamusel oli ka Lauran Bethell.

Seksikaubitsetud isik on tavaliselt pärit vaesest riigist. Seksikaubandusse värbamise käigus inimest petetakse ja ta pannakse uskuma, et ta läheb tööle paljulubavasse töökohta kõrge palga eest. Selline tööpakkumine võetakse tavaliselt vastu vaid seetõttu, et oma perekonda ja lapsi toetada. Sellisel arvamusel olid kõik intervjuu vastajad.

Seksikaubanduse vastuvõitluse tugevused ja nõrkused

Igal firmal, ettevõttel, asutusel on omad plussid ja miinused - tugevused ja nõrkused. Samamoodi on need ka nendel organisatsioonidel, kes võitlevad seksikaubanduse vastu. See võitlus on palju suurem, kuna siin ei ole tegemist üksnes toodete tegelemisega, vaid inimhingedega. Seetõttu ongi antud küsimuses välja toodud seksikaubanduse vastu võitlemise tugevused ja nõrkused.

Lauran Bethell vastas, et suurimaks plussiks on lihtsalt kohal olemine - kui ollakse lihtsalt nende inimeste jaoks olemas; kui on olemas keegi, keda huvitub nende muredest, valust ja piinast; kui on olemas inimesed, kes tulevad armastust pakkuma, selle asemel, et viimast neilt ära röövida. Need organisatsioonid, kes on pidevalt olemas ja kes käivad kohtumas nende naistega tänavatel, stripiklubides ja erootilise massaaži salongides, on need, kes muudavad elusid ja see ongi asja tuum. Kathy Stout- Labauve vastas sarnaselt: Pakkudes naistele turvalisust, usaldusväärset suhet ja olles mures nende vajaduste pärast, näitab see

prostituutsiooniäris olevatele naistele/orjadele, et nende eest hoolitsetakse. “Teisisõnu võib seda nimetada “piirideta koguduseks” – need on grupp inimesi, kes lähevad välja mitte selleks, et evangeliseerida ja „lüüa“ inimestele Piibliga pähe, vaid selleks, et näidata Jumala armastust seal, kus on seda kõige vähem. Selleks peab olema tugev meeskond, kes on pühendunud, hästi koolitatud ja kes teavad, mida nad teevad.” (Kathy Stout-Labauve)

Samuti nähakse plussina suurenevat teadmistehulka seksikaubanduse alal. Asjaolu, et tavakodanik oleks teadlik neist 27 miljonist orjast, kes on meid teenimas erinevates valdkondades, muudaks palju. Ühiskonna teadlikkus on inimkaubanduse vastu võitlemise algus. Seda arvamust avaldas Beth Grant oma intervjuus.

Väiksemates riikides, nagu Eestis, on suureks tugevuseks reageerimise kiirus. “Kui tuleb mingi ettekirjutus/teade, siis on sellega võimalik võrdlemisi kergelt ja kiirelt tegutseda ning tegeleda.” (autori intervjuu Hanna Pohlaga)

Beth Grant on teiselt poolt sõnanud, et seksikaubanduse vastu võitlemisel on nõrkusena välja toodud majanduslik areng prostituutsiooniärisse värbamise päritolumaades (tihti on nendeks vähemarenenud riigid, kust müüakse naisi prostituutideks).

Austrias asuvas Herzwirk organisatsioonis nähakse enda nõrkusena varjupaiga puudumist. Neil oleks vaja kohta, kuhu naised võiksid tulla, et saada toimetulekukoolitust, nõustamist ja et oleks olemas koht, kus esialgu elada peale põgenemist. Samuti leiavad nad, et oleks vaja rohkem erinevate võõrkeelte oskajaid, et nad saaksid jõuda nii paljude naisteni kui võimalik. Kahju, kui mõnda naist ei saa aidata üksnes keelebarjääri tõttu. Suureks probleemiks võib osutuda ka tööjõu vähesus. Rahastus ja ressursid on olemas, aga kui pole väljakoolitatud töötajaid antud valdkonnas, siis on võimatu jõuda kõikideni, keda tahetakse aidata. Töötajaid on vähe, kuid tööpõld on suur.

Kui ühelt poolt on tugevuseks ühiskonna teadlikkus inimkaubandusest, siis teiselt poolt on just seda sama väidet kasutatud Eesti puhul nõrkusena. Hanna Pohla seletas, et inimeste suhtumine prostituutsiooni ja kaubitsemisesse on mittemidagiütlev. Sellist suhtumist ja hoiakut ei esine vaid Eestis, vaid ka mujal maailmas. Inimesed pigem kritiseerivad, kui võtavad ise

midagi ette. Kuna Eesti on niivõrd väike, siis rahva hääl kostub kui üks tervik. Kui tahetakse midagigi muuta, tuleb jõuda inimesteni, et hakata väärarvamusi ja hoiakuid muutma.

Seksikaubandusse sattumise põhjused

Intervjuude käigus tuli sellele küsimusele kõige enam sarnaseid vastuseid - küll erinevalt väljendatud, kuid põhimõtteliselt samasisulised. Uuringu põhjal tuli välja kolm põhisoodumust, miks inimesi orjastatakse/värvatakse seksitööstusesse.

Ka eelnevalt sai mainitud, et peamiseks teguriks, miks satutakse seksikaubandusse, on **vaesus**. Kuid mitte lihtsalt vaesus, vaid sellega kaasneb mingi teine tegur, näiteks vaesus + rahaahnus, vaesus + kultuurimõju, vaesus + haritus. Kuigi selliseid nähtusi on eriti märgata arengumaades, toimub tegelikkuses sama olukord igas riigis. Lauran Bethell tõi seda eriti välja, et tegemist pole ainult vaesusega, vaid sellega kaasneb mingisugune kõrvaline faktor.

Teiseks põhjuseks on **petmine/eksitamine**. Ka sellel on erinevad vormid, kuid põhiline on peibutamine - eriti tavaline nähtus on see Euroopas. Mehed sihivad noori tüdrukuid, kellel on madal enesehinnang. Nad "loovad nendega suhte", tehes neile kingitusi ja komplimente, et seeläbi tekiks usaldus, mille tulemuseks saavutatakse tüdruku bordellis töötamine selleks ajaks, kui ta on saanud 18. Kui suhe algab, saab sellest tavaliselt kiiresti seksuaal/intiimsuhe. Seejärel, nõuab mees, et naine magaks ka tema paari sõbraga, kuna ta on nii palju teinud selle tüdruku heaks. Lõpuks, kui naist on juba väga palju seksuaalselt ära kasutatud, nõuab sutenöör, et ta läheks prostituudina tööle, kuna ta on nii mitme mehega juba maganud – tüdruk võiks juba neile (st „mehele“) raha teenida selle käigus, kui ta meestega magab. Seega satuvad prostitutsiooni teele naised, kes on haavatavas olukorras/seisundis, kellel on madal enesehinnang ja kellel pole kogukonna tuge enda seljataga. Kui nad on juba prostitutsiooni ahelatesse sattunud, siis ei hoita neid seal kinni, vaid seal ollakse kohustuse pärast, et teenida raha oma "mehele", kes on tegelikult samamoodi värvanud teisigi naisi prostituudiks, nagu ta värbas sellegi naise.

Kathy Stout Labauve avaldas arvamuse, et inimest võib samuti eksitada mõnuainetega ning meelitada ohver narkootikumisõltuvusse. Kui inimene on täielikult mõnuainete uimas, siis ta ei saa ise arugi, mida temaga tehakse. Seda juhtub sagedamini Ameerika Ühendriikides ning Inglismaal.

Veel üheks eksitusse viivaks viisiks on töökoha pakkumise pettus. Tööd otsiv inimene leiab kuulutuse kas ajalehest või tuttava käest, mis pakub modelli, ettekandja, baaridaami, lapsehoidja, koristaja vm tööd ilma kindla lepinguta ega töökirjelduseta. Alles kohale jõudes (üldjuhul Ida-Euroopast Lääne-Euroopa maadesse), mõistavad nad, mida nendega tehakse, kuid siis on juba liiga hilja, et nad saaksid ümber mõelda. Seda mõtekäiku jagas Austriast pärit Herzwerki esindaja.

Veel on põhjusena välja toodud seksuaalne **väärkohtlemine lapsepõlves**. Lauran Bethelli sõnade järgi umbes 85-95% naistest, kes tegutsevad prostitutsiooniäris, on lapsena seksuaalselt väärkoheldud. Enamus seksiorje on alustanud oma "tööd" juba siis, kui nad olid alles teismelised või veelgi nooremad.

Beth Grant 'i kogemustel on ka neid juhtumeid, eriti Aasias, kus perekond müüb ise tütre seksiorjaks. Kuna sealses ühiskonnas nähakse tüdruku kui majanduslikku kasumit, siis on väga tavapärane, et tüdruku kasvatatakse selle teadmisega, et temast saab seksiori, et toita oma perekonda. Sutenöörid pakuvad perele \$200, millest jätkub neile umbes pooleks aastaks, kuid tüdruku peab kannatama sellepärast terve elu. Niisiis sõltub paljugi kontekstist ja kultuurist ning kuidas last on üles kasvatatud.

Paljud, kes satuvad seksikaubandusse, on nõrgemas riskirühma kuuluva inimgrupi hulgas. Nendeks on lastekodust pärit inimesed, erivajadustega inimesed, üksikvanemad, immigrandid ja lihtsalt need, kes on jäänud ühiskonnas elu hammasrataste vahele. On ka väga naiivseid ja sinisilmseid inimesi, kes ei ole lihtsalt teadlikud reaalsest ohust. (K. S. Labauve)

Autori järeldatakse, et on tõesti kindlad tingimused kuidas inimene võib seksiorjusse sattuda nii vaesus, eksitus kui ka lapsepõlve traumade tagajärjel. Sellegipoolest, on paljud kes on lihtsalt vales kohas valel ajal ja selleks pole ei soodumusi ega tingimusi. Sellepärast tulevad ka neil, kellel pole eeltoodud tingimusi, olla samamoodi ettevaatlik ja teadlik seksikaubanduse sattumise ohust.

Esimesed sammud taastamiseni

Tihti juhtub nii, et inimene pääseb küll orjapidaja käest, kuid ta on jäänud hätta selles osas, et ta ei oska ega tea, kuhu minna või mida üldse järgmisena teha. Intervjuude vastustele tuginedes on tulemus järgmine.

Kõigil vastajatel oli ühiseks vastuseks **turvalisus** - seksikaubandusohvril on vaja kohta, kus ta saaks tunda ennast ohutult ja vastuvõetuna/omaksuvõetuna. Sageli tahavad naised lihtsalt sellist kohta, kus kokku saada ja rääkida. Vaja on kindlat ohutut paika, kas riigiasutuses või organisatsiooni poolt asutatud varjupaigas (Herzwerk). Eriti on vaja turvakodu alaealiste puhul, kuhu neid saaks majutada, kuid turvakodu on vaja ka täiskasvanute puhul (K. S. Labauve). Kuna inimene on olnud just orjanduses ja tema vabadus on olnud piiratud, siis ei taheta tulla sellisesse asutusse, kus piiratakse jälle tema vabadust. Samas pole neil inimestel võimalik ka koju minna, kuna sealt algaski eaturvaline teekond, mis viis neid orjandusse (B. Grant)

“Parimaks taastumist võimaldavaks keskkonnaks on olla kogukonnas koos inimestega, kes on läbimas samasuguseid raskusi, et terveneda üheskoos mineviku haavadest, elada ning taastuda koos.” (autori intervjuu Kathy Stout-Labauve'iga)

Lauran Bethelli intervjuu järgi on **esnavajaduste täitmine** peamiseks sammuks, mida naised vajavad. Kuna väärkoheldud naistel on suur hulk füüsilisi vigastusi, siis on meditsiiniline abi hädavajalik. Nende füüsis/keha on purustatud korduvate vägistamiste tõttu ning nad vajavad otsekohest tähelepanu.

Üks põhjustest, miks üldse satutakse seksikaubandusse, on tingitud majanduslikust ebastabiilsusest. Et inimest saaks aidata jalule, tuleb talle anda **alternatiivset sissetuleku võimalust**, et ta saaks enda perekonda üleval pidada (K.S. Labauve). Kui naisel on stabiilne sissetulek, et ära elatada oma perekond, on tal ka lootus tuleviku suhtes. See samm toimub läbi eluks vajaminevate oskuste koolitamise. Siia alla kuuluvad kõik iseenesest mõistetavad sotsiaaloskused: poes käimine, rahaga ümberkäimine ja majandamine, kuidas suhtuda meestesse nii, et nad ei langeks uuesti ohvriks. Õpetamine peab toimuma vastavalt nende isiklikule arengutasemele, et nad saaksid kõigest aru ja oleksid võimelised arenema oma oskuste tasemelt edasi. Mida rohkem saab naine enda elu üle kontrolli haarata, seda stabiilsemaks tema edasine teekond muutub/kujuneb. (L. Bethell)

Lõpuks, kui naine on saanud oma esmavajadused täita, on oluliseks ja lahutumatuks taastumisprotsessi järgmiseks sammuks **nõustamine**. Kui naine on füüsiliselt terve, kuid tema hing ikka kannatab/valutab, siis ei ole ta veel jõudnud taastumiseni. Sellel etapil on oluline saada palju julgustust. Siin tegutsevad psühholoog, psühhiaater, hingehoidja ja teised professionaalsed nõustajad. (Hanna Pohla)

Selle küsimuse kokkuvõtteks on selgelt näha kindlaid etappe ja samme, mida seksikaubanduses kannatanul tuleb võtta, et jõuda taastumiseni. Esmane vajadus on turvalisuse tunne. Seejärel on kriitiline varustada inimest esmavajaduste saamisega. Kui inimest on füüsiliselt aidatud, alles seejärel saab aidata teda psüühiliselt, sotsiaalselt ning vaimselt. Niisiis alternatiivse töökoha varustamine ja nõustamine järgneb turvatunde saavutamisele ja esmavajadustele vastutulemisele.

Taastumise tagasilöögid

Nagu teoreetilises osas välja toodud, taastumisprotsessil on ka oma tagasilöögid ning skaalalt vaadatuna arengu joon pole püsivalt kasvamas ega arenemas. Kui kujutleda ette taastumisprotsessi graafikul joonistatuna, siis näeks see pigem välja nagu kardiogramm – kord üles kui järgmine hetk jälle alla. Järgnevalt on võimalik näha intervjueeritute vastustes selle põhjuseid.

Lauran Bethelli sõnul mängivad siin rolli paljud tegurid. Näiteks **ümbritsev kogukond** - kas see on julgustav või mahasuruv. Samuti see, kui vägivaldselt naisi koheldi - kui arvatakse, et sutenöör oli tõesti hea ja hell naise vastu, siis tahetakse loomulikult tema juurde tagasi minna, kuigi kaubitseja ainuke eesmärk selle naise puhul oli müüa tema keha.

Sõltub, kui palju **raha** nad saavad, et oma perekonda üleval pidada Lauran Bethelli arvates. Kui sutenöör on kaval, siis ta annab osa sissetulekust naisele, et ta saaks selle raha saata koju oma perele. Kui rahavoolu ei ole, siis ei ole ka tahet naasta seksikaubandusse. Mõnedes kohtades peab seksitöoline endale ise elamispinna, toitu ja riideid muretsema. Kui saadakse seksitöölisena rohkem raha, siis jäädaksegi sinna (B. Grant).

Kui läbida psühholoogiline nõustamine, siis ei taheta peale seda enam uuesti sattuda samasse olukorda, kus varem oldi. Kergem on olla keskkonnas, mis on **tuttav**, kuigi see ei pruugi olla ohutu ega stabiilne, kui tundmatus keskkonnas. Mitmed naised tulevad ja lähevad seksitööstusesse – selleks, et nendega töötada, on vaja palju kannatlikkust. Sellisel arvamusel on Beth Grant, kes esindab organisatsiooni Project Rescue.

Ei mõisteta, et on olemas ka teine võimalus. Sellise trauma puhul on vigastused väga suured ja inimese sees on toimunud kardinaalsed muudatused. Seepärast on väga oluline, et inimesed, kes töötavad inimkaubanduse ohvrite abistajatena, mõistaksid traumajärgse kasvu kontseptsiooni, sest ohver peab toimunu tagajärgedega kohanema, toimunut enda jaoks mõtestama ja eluga edasi minema. Sutenöör tekitab sarnast efekti, nagu Stockholmi sündroomi puhul tekib, kus inimene, kes on varustaja, on ühtlasi ka vangistaja. Naistele on tehtud ajupesu. Neid pannakse mõistma, et nad ei tule oma eluga toime, kui nad üritavad lahkuda. Seega nad kaotavad oma ratsionaalse mõtlemise ja lähtuvad sellest, mida neile öeldakse. See aga hävitab nende võime teha iseseisvalt otsuseid. Muidugi sõltub kõik sutenöörist, kuid aastate pärast on võimalik sõltuvuse ahelat purustada. (K.S. Labauve)

Kui selle teemaga ei tegeleta teraapias käies, siis ei muutu midagi. Aeg ei paranda neid haavu. Kivi-kivi haaval tuleb lõhkuda valed müüri, et inimene võiks mõista oma tõelist väärtust ja võimeid. “Meil on olnud kliente, kes on meiega aastaid olnud ja kelle elu liigub paremuse poole, kuid siiski on nad ikkagi haavatavad ja ohus, sest võivad langeda tagasi vanasse mõtteviisi. “(Intervjuu Herzwerk’i esindajaga)

Esimene kord, kui naised prostitutsiooniärisse satuvad, on nad petetud või meelitatud sinna, kuid teine kord lähevad nad sinna juba iseseisvalt ja teadlikult. See protsess ei lõppe nende jaoks kunagi. See on samamoodi, nagu alkohoolikuga, narkomaaniga, anoreksikuga. “Kui oled elanud sellises hävitavas elustiilis, siis on palju lihtsam selle sisse jääda, kui sealt välja tulla. Alkohoolikute puhul öeldakse, et kui sa oled olnud alkohoolik, siis jääd sa elu lõpuni alkohoolikuks. Täpselt samamoodi on naistega, kes on pääsenud seksikaubandusest välja - iga päev on võitlus.” (autori intervjuu Hanna Pohlaga)

Autori tõlgendus intervjueeritute vastustest on järgmine. Tagasilöögid taastumisprotsessis sõltuvad ümbritsevast keskkonnast ning kogukonnast, kes ohvrit ümbritseb olles väljunud seksikaubandusest. Suur osa mängib sissetulek. Kui see oli esmapõhjus, miks isik sattub ohvriks, siis see jääb samuti põhjuseks, miks langetakse tagasi seksiorjusse. Kui isik ei leia tööd, mis oleks parema palgaga kui eelmine töö, siis ta naaseb siiski sinna, kus on rohkem rahavoolu. Kuigi keskkond võib olla turvaline, ohver tahab jääda sinna, mis on talle tuttavlik ning tema arvates turvaline, kuna talle on niivõrd ajupesu tehtud- ta isegi ei mõista, mis on tema enda jaoks parem ja mis on hävitav. Aeg pole mingi näitaja siinkohal- kasvõi 10 aastat võib mööda minna ja inimene võib ka siis tagasi minna seksiairisse. Tagasilangus on sedavõrd valusam ja traumatiseeriv, kuna see kord ohver otsustab ise langeda ohvriks.

Abistamise võimalused

Intervjuude põhjal tuli välja, milliseid oskusi ning iseloomujooni on vaja ja mida tuleb jälgida, et seksikaubanduse ohvrit aidata. Põhilised punktid, kuidas saab abistamisesse panustada, on järgmised.

Selleks, et aidata ohvrit, tuleb teha **meeskonnatööd**. Taastumistööd pole võimalik teha üksinda ja kõiki vastuseid ei ole võimalik samuti saada vaid ühest kohast (Herzwerk). Selleks on vaja tervet kogukonda inimesi, kes on pühendunud sellele tööle ja taastumisprotsessile (K. S.Labauve).

Inimesele tuleb läheneda **holistlikult**. Nõustamine on vaid osa taastumisprotsessist. Kui aidata inimesel ainult füüsilist tervenemist läbi viia, kuid mitte ravida tema hingehaavu, on taastumine poolik. Samamoodi on taastumine poolik juhul, kui keskenduda ainult nõustamisele ja mitte märgata inimese elementaarseid vajadusi, sest siis ei pruugigi nõustamisest abi olla. Keskenduda tuleb inimesele terviklikult. (L. Bethell; H. Pohla)

Selleks, et tõeliselt aidata inimest antud traumas, peab ka aitaja ise olema keskendunud ja pühendunud selle inimese taastumisprotsessile. See pühendumine peab sündima isiklikust tahtest ja igatsusest/soovist. “Alusta palvetamisega ja vaata, kuidas Jumal hakkab uksi avama.” (autori intervjuu Lauran Bethelliga). **Ustavus** on üheks võtmesõnaks antud protsessis. Ohvriteks langenud inimesed näevad aitaja ustavust ja selle alusel hakkab kasvama usaldus abistaja vastu. Kui pole usaldust, siis pole võimalik ka inimest aidata. (L. Bethell)

Samuti tuleb keskenduda **eneseaustamise taastumisele**. Ohvritele saab pakkuda enesemõistmis-, enesekehtestamis-, iseendaga hakkamasaamis- ning toimetulekuõpet. See annab inimesele oskusi, kuidas elus iseseisvalt toime tulla. Enamus naisi kannatavad häbi ja süütunne all, kuna sageli vaadatakse nende peale põlastavalt ja neid ei ole kunagi väärtustatud. (K. S. Laubauve; B. Grant)

Ka varjupaiga/turvakodu võimalus on kõrgelt hinnatud, Herzawerki esindaja kogemusele tuginedes. Kui neil puudub turvaline keskkond, kus saaks läbi viia suuri elumuudatusi, siis ei saa ka taastumine toimuda. Kui inimene on jõudmas taastumise lõppfaasisse, on oluline aidata neid naisi lõpuni välja, et nad saaksid jälle sulanduda ühiskonda ja olla kohusetundlikud kodanikud. Selleks on mõned organisatsioonid rajanud nn üleminekuasutusi, mis valmistavad neid ette iseseisvaks eluks (K. S. Labauve). Selleks, et aidata inimesel samm-sammu haaval taastumisprotsessi läbida, on vaja pidevat **nõustamist** igas etapi (.B. Grant).

Aitaja peab olema ise selles protsessis väga kannatlik, pühendunud, abivalmis, peenetundeline, ta peab olema avatud suhete loomisele, ta peab olema teadlik trauma olemusest ja samuti sellest, mis on toimumas meid ümbritsevas ühiskonnas seoses seksikaubanduse vastu võitlemisega (L. Bethell). Väga kerge on keskenduda ainult inimese esmastele vajadustele, kuid mitte “sisemisele põrgule”, mis on ohvreid seestpoolt tapmas. Pakkudes neile hingerahu, viib see eemale halva ja annab edaspidiseks lootust. Küsida tuleb sügavamaid küsimusi, selle asemel, et kohut mõista. Neid naisi tuleb näha nii, nagu Jeesus neid näeb. „**Armastus** katab kinni pattude hulga”. (1 Peetruse 4:8) – Hanna Pohla.

Abistamise võimalusi on palju, kuid see on määravaks kuidas ja millal seda abi osutatakse. Selle küsimusele anti varieeruvaid vastusi- küll abistaja iseloomu omadusi kui ka tegevusi kuidas saab kannatanu aidata. Esmalt toodi välja meeskonnatööd- sõtta pole võimalik minna üksinda. Ohvriale tuleb läheneda holistlikult, mitte eraldatult sotsiaalabiga, psühholoogi nõustamisega, hingehoidlike vestlustega, mesditsiiniliste protseduuridega ega ka üksikult kogukonna olemasolu ning toetus – ohvri tuleb aidata kõigist nendest komponentidest kokkupanduna, et areneda taastumise teekonnal.

Seksikaubanduse ja muude traumade taastumisprotsesside erinevus

Igal haigusel on oma ravimid, igal viirusel on oma kindel ravimisviis. Samuti on see ka seksikaubandusohvri trauma puhul. See on teistsugune, kui kõik teised traumad. Uurimustöö analüüs toob välja selle, kuidas erinevate sõltuvuste/haiguste taastumisprotsessid erinevad seksikaubandusohvri taastumisprotsessist.

Taastutakse **kogukonna kontekstis/keskel**. See võib sarnaneda AA-gruppidele, aga kuna see trauma, mille naised on pidanud läbi elama, on niivõrd sügav ja valus, siis ei ole seda võimalik läbida vaid 12 nädalaga. (Herzwerk)

Need naised on kannatanud **kõrgema taseme valu ja piina käes**, mida pole võimalik võrrelda teiste traumadega. Kui inimest on vägistatud mitu korda ja seda päevast päeva, siis jääb see trauma kestma elu lõpuni. Inimene kannatab pideva hirmu all, et talle tehakse haiget. Tal on pidev ärevustunne. Mitmetel kannatanutel on krooniline peavalu, kõhuvalud, nõrk immuunsüsteem - kõik see on tingitud sellest, et isik on pidanud elama konstantse ehk püsivaltkestva ärevuse all. (K.S. Labauve; B.Grant)

Inimeste haavatavuse tase on erinev. Naine, kes on olnud seksikaubanduses, ei tea iial, mis temaga järgmisena juhtub – tal on täielik tundmatus eesoleva suhtes.(L. Bethell)

Antud taastumisprotsess on palju **pikem ning aeganõudvam**, kuna trauma on niivõrd sügav. “Võimalik, et inimene, kelle kohustuseks oli sind kaitsta ja hoolitseda, oli just see, kes sind kaubitsejale üle andis ja reetis sind neile, kes sind lõpuks tapavad.” (autori intervjuu Beth Grantiga)

Hanna Pohla sõnul, seksuaalse ekspluateerimise puhul on tegu **inimese keha väärkohtlemisega**. Kui teiste sõltuvuste puhul kasutatakse vääralt mõnda mõnuainet, siis seksikaubanduse puhul kasutatakse vääralt inimkeha. Inimväarikus on see, millega sel juhul „mängitakse“ ja seega on siinkohal tegemist orjastamisega.

Kui muudel juhtudel saavad inimese ihu, vaim, psüühika ja teised aspektid/organid/meeled inimese elus kahjustatud tihti mitte kõik korraga, siis seksikaubanduse puhul saavad inimese elus ühekorraga kõik aspektid laastatud. See on „elus“ surm.

Täielik taastumine

Nagu eelneva küsimusega tuli välja, et seksikaubanduse traumast taastutakse eluaeg, kuid siiski on erinevus nende endiste ohvrite seas, kes on küll taastumisel kuid pole jõudnud täieliku taastumiseni. Võib võrrelda vigastusega. Inimene elab edasi, kui tal on olnud haav, aga see paraneb kuigi sellest jääb arm. Oluliselt raskem on sellele, kellel on samuti sügav haav, kuid ei lase sellel täielikult terveneda ning käib oma elu edasi vigasena. Intervjueeritute vastustes leiame järgmisi vastuseid sellele küsimusele.

Ainus, mis võib aidata inimesel jõuda täieliku taastumiseni, on **Jeesuse vabastav vägi**. Leiti, et taastuda on võimalik ainult Jumala abiga. See juhtub siis, kui inimene mõistab, et temaga juhtunu ei olnud tema süü ja see ei olnud tema puhul ka Jumala tahe. (Kõik intervjueeritavad vastasid üheselt). Et saaks täielikult taastuda, peab see toimuma vaimulikul tasemel. Võimalik on ka, et inimene taastub ilma Jumalata - naaseb tavalisse ellu tagasi, osaleb ühiskonnas toimivas, areneb edukalt karjääriredelil, võib isegi luua perekonna, aga selleks, et inimene võiks uuesti kogeda täielikku hingerahu, rõõmu ja armastust, peaks ta kogema Jumala tervendavat puudutust. (H. Pohla, L. Bethell, B. Grant, K.S. Labauve, Herzwerk)

Kuna intervjuu viidi läbi ainult kristlike põhimõtetega organisatsioonide töötajate seas, siis kostus neilt väga selgelt vaid üks vastus antud küsimusele. Järeldus siinkohal on selge: kristlikust perspektiivist on ainuke täieliku taastumisviis läbi Jeesuse Kristuse armastuse väge. Nii müsteeriline või arusaamatu kui see ka ei tundu, on see vastus nii ühiselt kostnud seksikaubanduse ohvritega tegelevate professionaalidelt, kes isegi ei tunne üksteist ning tegutsevad erinevates maailmanurkades.

Valitud materjal, mida kasutati töö koostamisel, on mitmekülgne. Märkimisväärne osa materjalist on võetud varasematest uuringutest. Nendeks on näiteks “*Beyond the Soiled Curtain*”, Beth & David Grant, 2007; ning “*Escaping the Devil’s Bedroom*”, Dawn Herzog Jewell, 2009. Osa materjalist pärineb videoallikatest, milleks on “*Nefarious-Merchant of Souls*” 2010 ja “*Le Nouvel Esclavage*” 2012.

KOKKUVÕTE

Käesolevas lõputöös uuris autor lähemalt inimkaubanduses kannatanute taastumisprotsessi erinevaid etappe, et jõuda nende läbi täieliku tervenemiseni. Autori peamiseks uurimusküsimusteks olid kuriteo olemus; inimkaubandusse sattumise põhjused ning mismoodi toimub ohvri taastumisprotsess. Uuringu käigus sai leitud lahendusi antud teemale, kuid tekkis ka päevakorda uusi küsimusi antud teema edasiarendamiseks. Järgnevalt seletab autor lühidalt töö probleemistikku ning ülesannete lahendusi.

Seksikaubanduse ja prostitutsiooni vahel vahe tegemine – vastustest selgus veelgi suurem vahe nende kahe valdkonna vahel, kui autor oli eeldanud. Kui varem oli arvatud, et seksikaubandust ja prostitutsiooni võib võtta sünonüümidenä, siis teemat uurides jõuti järeldusele, et seksikaubandus on seksitöö tegemine inimese enda tahte vastaselt ning inimesed on värvatud seksiorjusesse. Teiselt poolt on aga prostitutsioon isiku vabatahtlik otsus ning inimene on teadlik, millega ta end seob. Samas võib öelda, et prostitutsioon on osa seksikaubandusest, kuna inimene ei leidnud muud võimalust oma eluga toimetulekuks. Kuigi mõlema valdkonna puhul saavad inimesed traumeeritud, tuleb neil valdkondadel siiski vahet teha.

Seksikaubandusel on nii oma edasiviivaid elemente, kui ka pidurdavaid aspekte. Analüüsi ja teooria näitel ühtivad mitmed nimetajad seksikaubanduse vastu võitlemise tugevustes ja nõrkustes:

Tugevused: inimeste pühendumus ja meeskonnatöö; põhjalikum teadvustamine ühiskonnas kasvava kuritöö suhtes; Kristuse sõnum saab viidud väljapoole kiriku seinu nendeni, kellel seda kõige enam vaja on.

Nõrkused: päritolumaa majanduslik areng; holistlik käsitlemine (varjupaikade puudulikkus); töötajate vähesus ning ebakompetentsus; ühiskonna kriitika prostitutsiooni suhtes (tehakse maha naisi, kes on prostitutsiooniäris, selle asemel, et näha inimest selle rolli taga).

Seksikaubandusse sattumise põhjused nii teoorias kui ka intervjuude läbiviimisel saadud tulemuste põhjal on justkui analoogsed. Neis toodi välja järgmisi punkte: vaesus; parema elu

ahvatlus; ühiskonna nõrk majanduslik ja sotsiaalne struktuur; tööpuudus; vägivald naiste ja laste suhtes; valitsuse korrumpatsioon; relvastatud konfliktid või otsene inimrööv; kultuuritraditsioonid; eksitamise teele viimine (pakutakse olematut töökohta), “armukese” strateegia, alaealisena seksuaalne väärkohtlemine; madal enesehinnang, naiivsus ja teadmatus.

Sammud taastumiseni. Esitatud uurimisküsimusele vastati ühtmoodi nii analüüsi kui ka teooria osas. Vastukäivaid argumente ei tekkinud.

Analüüsi osas mainiti taastumissamme järgmiselt:

Turvalisuse tunne; esmavajaduste rahuldamine; alternatiivse sissetuleku võimaldamine; nõustamine.

Läbitöödeldud materjali analüüsimise tulemusel olid vastused analoogsed:

Turvatus, eneseväärkuse taastamine, lootus tuleviku suhtes ning kogukonna toetus ja professionaalne teraapia.

Tagasilangemiseoht seksiorjusse on väga suur. Seetõttu oli üheks uurimisküsimuseks, mis on selle põhjustajad. Tulemuseks saadi üllataval kombel taastumissammudele vastuväiteid: kui ühe sammuna taastumisprotsessis on välja toodud näiteks turvalisus, siis tagasilangemise põhjuseks on vastupidiselt mitteturvalisuse tunne. Analüüsi käigus toodi välja ka teisi argumente: toetava kogukonna olematus; väiksem sissetulek tehes juhutöid kui prostituuditööd; tahetakse minna tagasi tuttavlikku keskkonda, kuigi see on hävitav; ei mõisteta alternatiivseid võimalusi; pidev sisemine võitlus iseendaga.

Intervjueeritavatel küsiti nende panuse kohta ohvri taastumisprotsessis. Seda võib samastada teoorias välja toodud kogukonna mõju olulisusega inimkaubandusohvrile tema taastumisprotsessis. Järgnevalt on välja toodud isiku panus ja tegevused, mida igapäev on võimalik endale võtta, et aidata seksiorja tema taastumisprotsessis: holistlik lähenemine; meeskonnatöö; olles ustav oma tööle ja pühendunud ohvrite täielikule taastumisele; varjupaiga/turvakodu võimalused; professionaalne nõustamine trauma puhul; armastav, julgustav ning aktsepteeriv kogukond.

Seksikaubandusohvri taastumisprotsess on küllaltki erinev teiste traumade taastumisprotsessidest.

Analüüsis toodi välja järgmisi näitajaid: taastumine peab toimuma kogukonna kontekstis; seksiorjuse ohver on kannatanud kõrgema taseme valu ja piina; taastumisprotsess on oluliselt pikem kui teiste traumade puhul; tegemist on inimese enda keha väärkohtlemisega.

Teoorias võib märgata samal teemal mõningaid vastuväiteid. Seda võrreldi näiteks AA-sõltuvusgruppidega ning teiste mõnuainete sõltuvusest vabanemise taastumisprotsessidega.

Viimaseks ja kõige olulisemaks küsimuseks oli, kuidas jõutakse täieliku taastumiseni. Võrreldes intervjuude põhjal läbiviidud analüüsi tulemusi ja antud teemat käsitlevat teooriat, leiti ainsa tõena/variandina võimalust taastuda:

Ainult läbi Jeesuse vabastava väe.

JÄRELDUS

Hüpoteesiks püstitas autor arvamuse, et professionaalsest nõustamisest ei ole kasu, kui ohvrit ei ümbritse hoolitsev kogukond kogu taastumisprotsessi vältel. Jõuti järeldusele, et trauma nõustaja töö ja kogukonna olemasolu käivad käsikäes, kui puudub neist üks või teine osapool taastumisprotsessi jooksul, siis ei ole taastumine täielik ja ohver langeb suurema tõenäosusega tagasi seksiorjusse.

Kristlikust perspektiivist lähtuvalt, on täieliku taastumiseni võimalik jõuda üksnes vaimulikul tasandil, nagu on seda juba eelpool välja toodud nii analüüsi osas kui ka teoreetilise materjali põhjal. Inimene võib küll oma eluga edasi minna, kuid ta ei vabane kunagi täielikult süükoormast, kui ta ei jõua vaimuliku tasandini, sest süükoormat ja häbitunnet saab likvideerida ainult Jeesuse vabastav vägi.

ETTEPANEKUD

Eestis tuleks jagada avalikult teemakohast informatsiooni ning võimaldada läbi viia teavituspäevi antud valdkonnas. Positiivne on see, et koolides on juba toimumas selles

valdkonnas erinevaid koolitusi, kuid sellele vaatamata langevad ikkagi paljud noored seksikaubanduse lõksu.

Kristlikud kogudused peaksid võtma enda kanda juhtiva rolli ohvriks langenute taastumisprotsessis, töötades koos trauma terapeutidega/nõustajatega/psühholoogide jt professionaalidega. Et taastumisprotsess oleks täielik, tuleb otsida oma kogukonda inimesi, kes on aktsepteerivad ning mitte kohutmõistvad, vaid kes võtavad inimest nii, nagu ta on ja ümbritsevad teda Jumala isetu, sõltumatu, piiritu armastusega.

Töö eesmärgi täitmine ei olnud täielik, kuna tööülesanne nõuab pikemat uurimise ning süvenemise ajaperioodi - tulemusi saab näha alles siis, kui inimesed on hakanud selles suunas tegutsema.

Ülevaade, mida anti seksikaubanduses toimuvast, on vaid jäämäe tipp. Olemas on palju materjali ja allikaid, mida on võimalik põhjalikumalt uurida ja millesse süüvida, et mõista ja saada rohkem teadmisi seksikaubanduse olemusest ja selle ülisuurest laastavast mõjust inimhingedele.

Kirjutades antud uurimustööd, on autor omandanud palju uusi teadmisi ja tema kompetentsuse tase on antud valdkonnas tõusnud.

Autor loodab, et see uurimustöö tekitab lugejates tahet, huvi ja igatsust näha seksiorje vabadena ja et meie riik saaks muudetud Kristuse armastust hindavaks.

KASUTATUD KIRJANDUS

Raamatud

1. Ainscough C., Toon K., "Läbimurre. Abiks lapsepõlve seksuaalset väärkohtlemist kogenuile", Tallinn, Kirjastus Ilo, 2006
2. Cree V.E., "Confront Sex Trafficking:Lessons from History", USA, International Social Work , 2008
3. Dwayne Fuselier G., "Placing the Stockholm Syndrome in Perspective", FBI Law Enforcement Bulletin, 1999, 22-25
4. Grant B., Hudlin C.L., "Hands that Heal", International Curriculum to Train Caregivers of Trafficking Survivors, Community-Based Edition, Part I, Faith Alliance Against Slavery and Trafficking (FAAST), 2007
5. Grant D., Grant B., "Beyond the Soiled Curtain", Onward Books, 2007
6. Jewell D. H., "Escaping the Devil's Bedroom" Christianity Today, 2009
7. Malarek V., "*The Natashas: Inside the New Global Sex Trade*", New York: Arcade Publishing, 2003
8. McNally T., "There Are More Slaves Today Than at Any Time in Human History", USA, AlterNet , 2009
9. Pettai I., Proos I., Kase H., "Prostitutsioon Eestis: sotsiaalsed riskid ja majanduslik surve", Eesti Avatud Ühiskonna Instituut , 2003

Artiklid

1. Burkhalter H., *One Hundred Eighth Congress*, Teine sessioon, U.S. Policy Director of Physicians for Human Rights, 24. juuni 2004
2. Farley M., "Prostitution and Trafficking in Nine Countries: An Update on Violence and Posttraumatic Stress Disorder", *The Maltreatment & Trauma Press*, 2003, lk. 57

3. Miko F., Park G. *Trafficking in Women and Children: The U.S. and International Responce*, CRS Report for Gongress, 18.03.2002
4. National Christian Alliance on Prostitution, 'A Good Practice Guide: for local community projects supporting individuals involved in prostitution to offer freedom and change' London, Inglismaa, 2007, lk.12
5. Nea Zoi, *Orientation Manual. 2011* op. cit. lk.15
6. Pajumets M., Laan T., "Inimkaubanduse ennetamine: metodoloogia tööks noortega", *Üleriigiline Ühiskonnaõpetuse lisamaterjal/juhendmaterjal*, Rahvusvahelise Migratsiooni-organisatsiooni Tallinna esindus, 2005 lk.137-140
7. Pajumets M., „Inimkaubitsemine ja prostitutsioon“, *Ettepanek Koolitusel inimkaubanduse ennetamine- koolitus õpetajatele noorsootöötajatele ja kutsenõutsajatele*, Eesti Naisuurimus- ja Teabekeskus
8. Pohjolan-Pirhonen C., Aalto K., "Hingehoidlik tugi katastroofides", *Inimese kõrval Hingehoiu õpik*, Soome, Kirsti Aalto ja Raili Gothóni (toim.), 2010, lk. 26-28.
9. Soots A., "Kriis ja Kriisisolija Abistamine", *Õppematerjal haige hooldajale*, Eesti, 1999, lk. 15-17
10. Stark C., Hodgson C., "Sister Oppressions: A Comparison of Wife Battering and Prostitution", *Journal of Trauma Practice* Volume :2 Väljaanne: 03.04.2003, lk 33
11. Teder T., "Lõbumajaäri käib Tallinnas edasi. Varjatumalt" *Õhtuleht*, nr. 45, 23. november 2011
12. Tedresalu A., "Väike inglise-eesti seletav sõnastik soolise võrdõiguslikkuse teemal" Magistriprojekt, 2010, lk.40
13. United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC) *Trafficking in Persons Global Patterns*, aprill 2006
14. Weller S., "No One Should Have to Be a Stripper", *Glamour*, 2007, lk 177

Internetimaterjalid

1. Aggrawal A., „Forensic and Medico-Legal Aspects of Sexual Crimes and Unusual Sexual Practices“, Boca Raton: CRC Press, 2009, 25.05.2013
<http://www2.hu-berlin.de/sexology/GESUND/ARCHIV/LIBRO.HTM>
2. Business as Mission Resource Team 2009-2013, "Business as Mission". 03.05.2013
<http://www.businessasmission.com/faqs.html>
3. Collins C.G., "Lay Counseling Within the Local Church", 05.04.2013

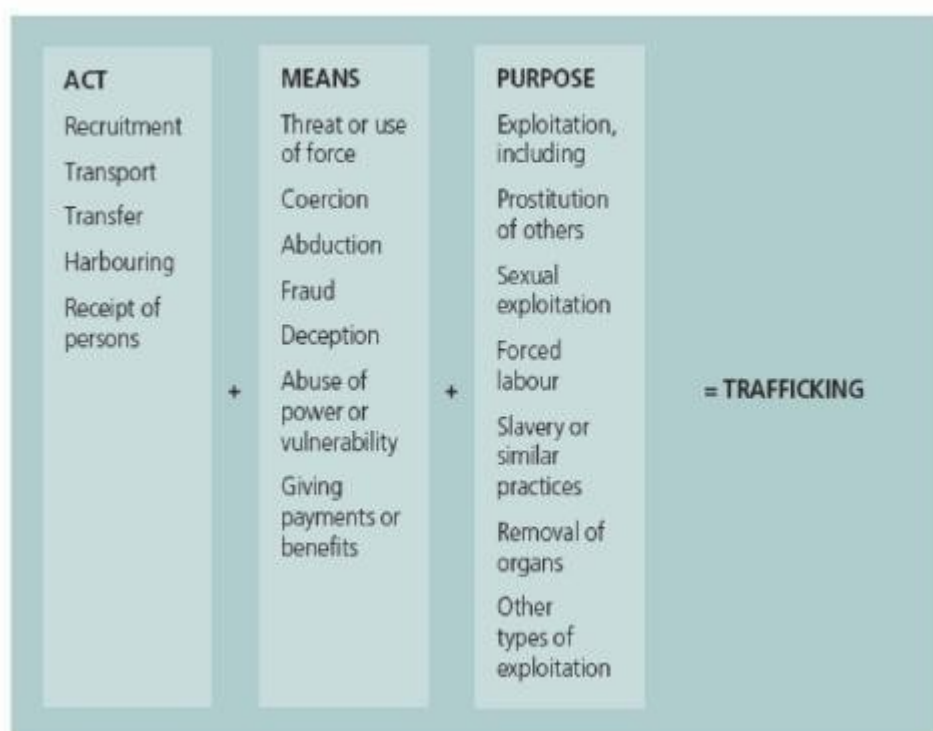
- <http://www.christianitytoday.com/le/1980/fall/8014064.html>
4. Creative Group, "Human trafficking", 17.04.2013
<http://www.tinyhandsinternational.org/human-trafficking>
  5. Department of State, "Trafficking in Persons Report, June 2012", 25.04.2013
<http://www.state.gov/documents/organization/192587.pdf>
  6. Lohan D., The Palermo Protocol kodulehekül, 26.04.2013
<http://www.palermoprotocol.com/general/deceptionhttp://>
  7. Not For Sale Organization, "Slavery" 03.04.2013
www.notforsalecampaign.org/about/slavery/
  8. "Optional Protocol to the Convention on the Rights of the Child on the sale of children, child prostitution and child pornography" artikkel 2(b), 02.05.2013
http://www.ecpat.net/ei/Csec_prostitution.asp
  9. Raymond J. G., Public Hearing on "The Impact of the Sex Industry in the E.U.," Committee on Women's Rights and Equal Opportunities, European Parliament, January 19, 2004)
<http://www.catwinternational.org/Home/Article/28-the-impact-of-the-sex-industry-in-the-european-union>
  10. Saar J., Markina A. , Strömpl J., Annist A., Hanson L., Derman N., Saar U. "Seksuaalne ekspluateerimine ja inimkaubandus Eestis" Sotsiaalministeeriumi uuringud, 15.04.2013
<http://www.sm.ee/tegevus/sooline-vordoiguslikkus/inimkaubandus-ja-prostitutsioon.html>
  11. Wallace H., "Modern slaves." 30.04.2013
<http://www.humantrafficking.org/updates/849>
  12. Vabariigi Valitsuse 26. aprilli 2012. a korralduse nr 193 sõnastuses, 16.04.2013
<http://valitsus.ee/et/valitsus/tegevusprogramm/turvaline-eesti/valitsuse-tegevused-turvaline-eesti/14022013-Eelnou-tapsustab-inimkaubanduse-ohvrite-aitamist>

Audio-visuaalsed materjalid

1. Decourroux P., 2012, "Le Nouvel Esclavage" (DVD), Prantsusmaa, ESPOIR DIFFUSION
2. Nolot B., Dickey M., 2011, "Nefarious: Merchant of Souls" (DVD), USA, Exodus Cry

LISAD

Lisa 1.

<http://human.globalincidentmap.com/>

[Nei Zoi , Orientation Manual \(Ateena, Kreeka, sept. 2005\)](#)

Lisa 2.

Inimese vajadused

Vajaduste täitmata jätmise põhjustab

*frustratsioon, mõttetus,
kasutus, igavus,
stagnatsioon*

**Enese-
teostus**

*süüitunne, läbikukkumine,
Kimbatus, "mind pole
kellelgi vaja"*

**Enese-
hinnang**

*Üksiklus, endassetõmbumine,
kibestumine, eemaletõugatus*

Emotsionaalsed

*Ebakindlus, hirm
kartused*

Turvalisus

*Janu, nälg, nõrkus
väsimus, valu*

Füsioloogilised

Maslow vajaduste püramiid kommentaaridega

<http://www.ekkleesia.ee/oomega/2/evangel6-7.htm>

Lisa 3.

Saša lugu

Saša oli gümnaasiumiõpilane, kes unistas modellikarjäärist. Kui ta nägi ajalehes töökuulutust modellitöö pakkumisele, arvas ta, et tema unistuse täitumise aeg oli kätte jõudnud. Ta läks tööintervjuule, mille järel ta võeti kohe tööle ning öeldi, et toimub fotosessioon välismaal. Ta varjas seda vanemate eest, öeldes neile, et ta läheb paariks päevaks sõbranna juurde. Pärast pikka reisi jõudis Saša koos oma tööpakkuja ja veel paari noore neiuga majani, kus pidi pööningul pildistamine toimuma. Tüdrukutelt nõuti, et nad võtaks riided seljast. Tüdrukud arvasid, et on mingisugune eksitus toimunud ja keeldusid sellest.

Neid hakati ähvardama ning sunniti alluma. Tüdrukutest tehti pornograafilisi pilte ja videosid. Saša arvas, et surebki seal, kuna nad pidid kannatama pideva peksu all. Sašal tekkis võimalus põgeneda. Kuna passid võeti neilt käest ära reisi ajal, siis polnud tal võimalust kuhugi minna. Politseisse ta minna ei tahtnud, kuna ta kartis, et nad räägivad ta vanematele, mis temaga oli juhtunud.

Sellest hetkest, kui Saša jõudis koju tagasi, algas taastumisprotsess, kuid täieliku taastumiseni oli veel terve teekond ees.

Autori igatsuseks ja sooviks on olla abiks neile, kes on olnud samas olukorras nagu Saša - keda on seksuaalselt ekspluateeritud. Selles valdkonnas orienteerumine ja antud ala uurimine on autori jaoks oluline osa tema tööalastest tulevikuplaanidest.

Saša on üks neist 27 miljonist inimkaubanduse ohvrast täna maailmas. Ta on üks neist 4,5 miljonist tüdrukust, keda on seksuaalselt ekspluateeritud. Ta on üks neist 135 alaealisest, keda Eestis ekspluateeritakse igal aastal. Ta on üks neist kümnest lapsest, keda on kasutatud pornograafiliste võtete valmistamisel. Ta on üks meist. (Kuritegevus Eestis 2006.a. Kriminaalpoliitika uuringud 4. Justiitsministeerium, Tallinn 2007, lk 20.)